

Nr 31

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar rörande det särskilda stödet åt det mindre jordbruket jämte i ämnet väckta motioner.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1959/60 till producentbidrag till vissa innehavare av mindre jordbruk beräkna ett förslagsanslag av 37 500 000 kr.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 17 april 1959 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 149, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels godkänna de i propositionen framlagda förslagen angående utformningen av det särskilda stödet åt det mindre jordbruket,

dels å riksstaten för budgetåret 1959/60 under nionde huvudtiteln till Särskilt stöd åt det mindre jordbruket anvisa ett reservationsanslag av 114 000 000 kr.

Utskottet har i detta sammanhang behandlat följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner nämligen

1) I: 478 av herr *Aastrup m. fl.*, likalydande med II: 606 av herr *Ohlin m. fl.*, i vilka motioner hemställts att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 149 måtte i fråga om leveransbidraget samt arealbidragen till det mindre jordbruket beakta i motionerna framförda förslag och synpunkter;

2) II: 608 av herr *Agerberg m. fl.*, vari hemställts att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag rörande ersättande av föreslaget arealtillägg med någon form av mjölkpristillägg inom vissa delar av norra Sverige;

3) I: 508 av herrar *Persson, Helmer, och Ohman*, likalydande med II: 609 av herr *Holmberg*, i vilka motioner hemställts att riksdagen måtte besluta att *dels* godkänna de i motionerna ställda förslagen angående utformningen av det särskilda stödet åt det mindre jordbruket, *dels* å riksstaten för budgetåret 1959/60 under nionde huvudtiteln till Särskilt stöd åt det mindre jordbruket anvisa ett reservationsanslag av 145 000 000 kr.;

4) I: 507 av herr *Jonasson*, likalydande med II: 610 av herr *Wahrendorff*, vari hemställts att riksdagen vid behandling av frågan om extra mjölkpris-

tillägg måtte besluta, att den nordligaste delen av Värmlands län i indelningen i naturliga jordbruksområden benämnd Norra Värmland — omfattande socknarna Norra Finnskoga, Södra Finnskoga, Dalby, Nyskoga, Östmark, Vitsand, Norra Ny, Ekshärad, Gustav Adolf och Rämmen — i differentieringshänseende överflyttas till område II, att jordbruksområdena Centrala och Västra Värmland samt Värmlands bergslag i differentieringshänseende överflyttas till område IV, att övriga delar av Värmlands län må utgöra ett särskilt område, inom vilket extra mjölkpristillägg utgår med 2,5 öre/kg mjölk (3,5 % fetthalt), samt att anvisa de medel som erfordras för fullgörande av vad i det föregående anförts;

5) I: 505 av herr *Bengtson m. fl.*, likalydande med II: 611 av herr *Hedlund m. fl.*, i vilka motioner hemställts att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 149 måtte dels godkänna de i propositionen framlagda förslagen med de ändringar och tillägg som anges i motionerna, dels å riksstaten för budgetåret 1959/60 under nionde huvudtiteln till Särskilt stöd åt det mindre jordbruket anvisa ett reservationsanslag av 143 000 000 kr.;

6) I: 506 av herr *Eskilsson m. fl.*, likalydande med II: 612 av herr *Hæggbloom m. fl.*, vari hemställts att riksdagen måtte dels med ändring av Kungl. Maj:ts förslag i proposition nr 149 besluta, att nuvarande producentbidrag skall utgå även för budgetåret 1959/60, dels i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t efter ytterligare utredning måtte förelägga 1960 års riksdag förslag om ett arealtillägg i huvudsaklig överensstämmelse med vad som förordats i utredningen om småbruksstöd; samt

7) II: 613 av herr *Larsson i Hedenäset m. fl.*, vari hemställts att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 149 måtte dels besluta att öka det extra mjölkpristillägget i norra Sverige med omkring 40 procent, att utgå med följande belopp i öre per kilogram mjölkfett: område I 250, II 230, III 180, IV 140 och område V 40 öre per kilogram mjölkfett, dels att i övrigt beakta vad i motionen anförts.

Beträffande de skäl, som av motionärerna anförts till stöd för de olika yrkandena, får utskottet hänvisa till motionerna II: 606, II: 608, I: 508, II: 610, II: 611, II: 612 och II: 613.

Inledning

Genom beslut den 3 juni 1955 bemyndigade Kungl. Maj:t dåvarande chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla sakkunniga för att verkställa översyn av det särskilda stödet till mindre jordbruk.

Med stöd av detta bemyndigande tillkallades såsom sakkunniga dåvarande landshövdingen i Västerbottens län E. Lindberg, tillika ordförande, riksdagsmännen A. Andersson, Ryggestad, E. Hæggbloom, Kåremo, F. Jansson, Benestad, Jon N. Jonsson, Fjäle, samt W. Svensson, Ljungskile. De sakkunniga antog benämningen utredningen om småbruksstöd. Sedan landshövding Lindberg avlidit den 10 november 1957 förordnades den 19 november 1957

riksdagsmannen Jon N. Jonsson att såsom ordförande leda utredningens arbete.

Den 22 juli 1955 förordnades dels filosofie licentiaten K. Säck och agronomie licentiaten P. Grabö att vara sekreterare resp. biträdande sekreterare hos utredningen, dels ordföranden i Svenska lantarbetareförbundet A. Johansson och Grabö att såsom experter biträda utredningen. Experterna har deltagit såväl i överläggningarna inom utredningen som i utformningen av dess beslut. Vid betänkandet har fogats ett av herr Johansson avgivet särskilt yttrande beträffande vissa punkter vid detaljutformningen av det av utredningen föreslagna arealtillägget.

Utredningen om småbruksstöd har i februari 1958 avgivit betänkande angående småbrukarstödet (SOU 1958: 7).

Över betänkandet har efter remiss yttranden avgivits av statskontoret, arbetsmarknadsstyrelsen, socialstyrelsen, statistiska centralbyrån, lantbruksstyrelsen, statens jordbruksnämnd, riksskattenämnden, Hushållningssällskapens förbund, Sveriges lantbruksförbund, Riksförbundet Landsbygdens folk, Landsorganisationen, Kooperativa förbundet, Småbrukarnas riksförbund, Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges akademikers centralorganisation samt Taxeringsnämndsordförandenas riksförbund. Vidare har beträffande det administrativa förfarandet vid utbetalningen av det av utredningen föreslagna arealtillägget efter remiss yttranden avgivits av länsstyrelserna i Jönköpings, Skaraborgs, Västerbottens och Norrbottens län. Särskild skrivelse angående områdesindelningen för extra mjölkpristillägget i norra Sverige har den 27 november 1958 inkommit från Hälsinglands föreningsnämnd, Hälsinglands provinsförbund av Riksförbundet Landsbygdens folk, norra och västra Hälsinglands mejeriförbund, Ljusdalsortens andelsmejeriförening u. p. a., södra Hälsinglands mejeriförening u. p. a. och Hudiksvallsortens andelsmejeriförening u. p. a. Över denna skrivelse har efter remiss yttrande avgivits av statens jordbruksnämnd, Sveriges lantbruksförbund och Riksförbundet Landsbygdens folk.

I detta sammanhang anmäles, att den år 1948 tillsatta utredningen angående småbrukens möjligheter att uppnå full lönsamhet genom specialisering av produktionen (småbruksutredningen) den 16 februari 1955 överlämnat betänkande med utredning rörande det mindre jordbrukets möjligheter att uppnå bättre lönsamhet (SOU 1955: 7). Över betänkandet har, efter remiss, yttranden avgivits av ett flertal myndigheter och organisationer. I betänkandet har småbruksutredningen framfört ett antal förslag och rekommendationer, vilkas genomförande enligt utredningens mening skulle bidra till att höja de mindre jordbrukens lönsamhet. De myndigheter och organisationer som yttrat sig häröver har i vissa frågor enhälligt anslutit sig till småbruksutredningens förslag. I andra frågor åter har meningarna om det lämpliga eller ändamålsenliga i förslagen gått isär.

Småbruksutredningens förslag och rekommendationer har efter hand prövats i samband med bl. a. behandlingen av anslagsäskanden från olika myn-

digheter och förslag från andra utredningar eller i samband med utfärdandet av direktiv för vissa senare tillsatta kommittéer. Sålunda behandlas småbruksutredningens förslag om intensifierad upplysnings- och rådgivningsverksamhet beträffande beteskultur, byggnader samt frukt- och bärödligen ävensom i vissa undersöknings-, upplysnings- och undervisningsfrågor berörande lantmannaskolor och hushållningssällskap samt utredningens synpunkter på tekniska och ekonomiska problem av betydelse för småbrukets frukt- och bärödling av 1955 års lantbruksundervisningskommitté, jordbruksupplysningskommittén samt trädgårdsnäringsutredningen. Småbruksutredningens förslag om utredning rörande den framtida mjölkproduktionen och avsättningen av mjölk och mjölkprodukter har beaktats i samband med att Kungl. Maj:t den 9 november 1956 lämnade statens jordbruksnämnd uppdrag att utreda berörda fråga.

I propositionen lämnas vidare redogörelse för *det nuvarande småbrukarstödet* (s. 5—8), *bakgrunden till utredningens förslag* (s. 8—9), *den framtida marknadsutvecklingen* (s. 9—12), *jordbrukets strukturförändringar* (s. 12—16) samt för *småbrukets inkomstläge* (s. 16—24).

Utredningens förslag till stödsystem

Arealtillägg

I enlighet med de i betänkandet angivna riktlinjerna har utredningen om småbruksstöd bl. a. utformat ett arealtillägg, som icke anknyter till någon bestämd produktionsgren och beträffande vilket vissa inkomst- och förmögenhetsgränser tillämpas. Tillägget föreslås i övrigt utgå med varierande belopp till brukare av jordbruk med vid fastighetstaxeringen angiven åkerareal av 1,1—10,0 ha. Härvid skall dock enligt förslaget också inräknas eventuella arrenden av tillskottsjord. Förutsättningen för bidragsrätt bör enligt utredningen vidare vara, att den angivna åkerarealen brukas av bidragstagaren.

1. Arealgränserna

Utredningen om småbruksstöd anför, att då det i 1947 års riksdagsbeslut angavs, att särskilt stöd skulle utgå till jordbruk under 10 ha, detta innebär, att man tog arealen till indikator för brukningsenheternas produktionsunderlag och bärkraft. Med hänsyn till variationerna i jordens avkastningsförmåga ter sig emellertid enligt utredningen varje enkel arealgräns som en synnerligen grov indelningsgrund. Vid utformningen av det nuvarande producentbidraget har man också sökt att i någon mån uppmjuka effekten av en arealgräns.

Det är enligt utredningens mening nödvändigt, att man i bestämmelserna för arealtillägg i fråga om olika kriterier anger fullt entydiga gränser. I annat fall anses systemet bli administrativt svårhanterligt och kostnadskrä-

vande. Utredningen framhåller vidare, att eftersom en arealgräns under alla förhållanden innebär en konventionsmässig gränsdragning, en uppmjukning av denna gräns i och för sig icke tillgodoser önskemålet om ökad »rättvisa». En jordbrukspolitisk gränsdragning vid 10 ha torde numera också vara allmänt godtagen och bör därför enligt utredningens uppfattning även framdeles tillämpas vid angivandet av området för småbrukarstödet.

Utredningen understryker, att en gräns vid 10 ha åker utan omräkning av ängs- och betesmark innebär en viss höjning av den reella arealgränsen. Då man emellertid samtidigt helt ovillkorligt fastslår denna gräns genom att slopa möjligheterna till modifikationer, motverkas effekten av en sådan gränshöjning. Areal tillägg bör således enligt utredningens förslag icke utgå, därest arealen vid brukade fastigheter enligt den senaste fastighetstaxeringen överstiger 10,0 ha åker.

Såsom framgår av det föregående, bör enligt utredningens uppfattning arealtillägget anknytas till den åkerareal, som har redovisats vid den senaste fastighetstaxeringen. Utredningen är medveten om att arealangivelserna till fastighetstaxeringen i en del fall kan vara tämligen schematiska. Trots detta bör enligt utredningens mening anknytningen till fastighetstaxeringens uppgifter vara ovillkorlig. Korrigeringar i fastighetstaxeringens officiella siffror skulle nämligen leda till en ingående prövning i varje särskilt fall och en korrigeringsmöjlighet skulle följaktligen väsentligt vidga det administrativa arbetet vid utbetalningen av arealtillägget. Rättelser i fråga om åkerarealen bör därför enligt utredningens förslag ske i samband med de periodiskt återkommande fastighetstaxeringarna, medan under mellanperioderna fastighetstaxeringens uppgifter föreslås skola gälla vid utbetalningen av arealtillägget.

Areal tillägget bör enligt utredningen utgå till brukaren och vid arrende bör således arrendatorn och icke ägaren vara bidragsberättigad. Vid sidan om den vid fastighetstaxeringen angivna åkerarealen bör följaktligen hänsyn också tagas till eventuella arrenden av tillskotts jord. Vid ansökan om arealtillägg bör därför anges såväl den vid den senaste fastighetstaxeringen fastställda åkerarealen vid den av bidragssökanden brukade fastigheten (eller fastigheterna) som eventuellt tillarrenderad åker. Areal tillägget bör därefter beräknas på den sammanlagda brukade åkerarealen. Något arealtillägg bör självfallet icke utgå i de fall, då åker ej längre utnyttjas i produktionen eller då driften på densamma sker synnerligen extensivt.

I fråga om en nedre arealgräns för arealtillägget anför utredningen, att om ingen dylik gräns tillämpas, kommer bidragstagarkretsen att vidgas avsevärt i förhållande till det nuvarande antalet producentbidragstagare. Enligt utredningens uppfattning bör dock arealtillägg icke utgå till jordbruk med en åkerareal understigande 1,1 ha. Däremot har utredningen ansett, att arealtillägget med hänsyn till bruksstrukturer i vissa delar av landet med lägsta belopp bör utgå redan fr. o. m. en åkerareal av 1,1 ha.

Experten i utredningen, förbundsordföranden A. Johansson, har i ett särskilt yttrande förordat, att något arealtillägg över huvud taget icke skall utgå

vid brukningsenheter med lägre åkerareal än 2,1 ha. Han anför, att de mindre enheterna knappast kan betraktas som jordbruksföretag och att det enligt hans uppfattning icke är förenligt med småbrukarstödet syften att inom dess ram subventionera en speciell bosättningsform.

2. Mantalsskrivningskravet

Såsom tidigare angivits, skall arealtillägg enligt utredningens förslag endast utgå för åker, som användes för effektiv jordbruksproduktion. Det är emellertid likaledes oförenligt med småbrukarstödet syften, om arealtillägg lämnas till personer, vilka icke regelbundet är bosatta på sina brukningsenheter och detta även om de tidvis vistas å dessa och där upprätthåller en viss jordbruksproduktion. Med anledning härav föreslår utredningen, att som villkor för arealtillägg skall uppställas kravet, att bidragstagaren under det år, som tillägget avser, skall ha varit mantalsskriven å brukningsenheten eller vid sambruk å någon av brukningsenheterna.

3. Inkomstgränsen

Såsom tidigare redovisats, har utredningen om småbrukstöd ansett, att det icke står i överensstämmelse med småbrukarstödet syften, att detta stöd utan begränsning utgår även till småbruk med högre inkomster än genomsnittsinkomsten i basjordbrukens storleksgrupp. Med denna utgångspunkt bör man enligt utredningens uppfattning vid utformningen av arealtillägget sätta den genomsnittliga taxerade nettointkomsten i storleksgruppen 10—20 ha som en gräns för bidragsrätt. Det framhålles, att en sådan inkomstgräns självfallet icke innebär, att småbruket allmänt föres upp till den genomsnittliga inkomstnivån för storleksgruppen 10—20 ha. Utredningen anför härom bl. a. följande.

Den angivna inkomstgränsen innebär, att arealtillägg icke bör utbetalas, därest bidragssökandens taxerade nettointkomst uppnår genomsnittsinkomsten i storleksgruppen 10—20 ha. Följaktligen torde bidragssökandens inkomst under det år, som bidraget avser, böra jämföras med genomsnittsinkomsten för gruppen 10—20 ha under samma år. Emellertid kan uppgifter från deklaraionsundersökningen för ett visst år endast erhållas omkring 15 månader efter utgången av detta år. Exempelvis förelåg resultaten från deklaraionsundersökningen för år 1955 först våren 1957. Ansökan om arealtillägg bör samtidigt vara knuten till det senaste inkomståret, d. v. s. i detta fall år 1956. Det är emellertid icke lämpligt att jämföra bidragssökandens inkomster under ett visst år med inkomstläget inom gruppen 10—20 ha under ett annat år. Bl. a. på grund av skördefluktuationer kan det allmänna inkomstläget inom jordbruket uppvisa betydande årliga variationer. En viss utjämning kan dock uppnås, därest man beträffande jämförelseinkomsten utgår från medeltalet för några år. Utredningen anser därför, att man beträffande inkomstgränsen bör utgå från genomsnittsinkomsten för gruppen 10—20 ha under de 3 senaste förflutna åren, för vilka resultat från deklaraionsundersökningarna föreligger, d. v. s. i föregående exempel från åren 1953, 1954 och 1955. För att eliminera effekten av den tidsmässiga ef-

tersläpningen, bör inkomstgränsen framskrivas för eventuella förändringar i penningvärdet med socialstyrelsens konsumentprisindex. Exempelvis uppgår i södra och mellersta Sverige genomsnittsinkomsten för gruppen 10—20 ha under nyssnämnda 3-årsperiod till 8 820 kr. Socialstyrelsens konsumentprisindex har samtidigt i genomsnitt under 3-årsperioden uppgått till 130 (1949 = 100) men har för år 1956 stigit till 139 eller med 7 procent. Följaktligen bör genomsnittsinkomsten (inkomstgränsen) höjas med 7 procent till 9 440 kr.

Beträffande fall, då bidragssökandens inkomst ligger i närheten av inkomstgränsen, anför utredningen följande.

I det föregående har som inkomstgräns föreslagits den genomsnittliga taxerade nettoinkomsten inom storleksgruppen 10—20 ha under en 3-årsperiod. Häremot kan emellertid invändas, att därest denna genomsnittliga nivå direkt sättes som gräns, stödet i sådana fall, då bidragssökandens inkomst endast obetydligt understiger inkomstgränsen, ändå kommer att leda till en högre totalinkomst än genomsnittet för jämförelsegruppen. Om exempelvis den på angivet sätt beräknade inkomstgränsen uppgår till 9 440 kr. och arealtillägget till exempelvis 500 kr., kommer bidragstagare med en inkomst på 9 340 kr. att överskrida jämförelsenivån med 400 kr. Dylika bidragstagare kommer följaktligen bl. a. att uppnå en högre inkomst än de jordbrukare, som har redovisat en taxerad inkomst på exempelvis 9 500 kr. och således icke har erhållit arealtillägg. Systemet bör därför enligt utredningens uppfattning utformas så, att den tidigare angivna jämförelsenivån icke överskrides genom bidraget. I gränsfall bör bidraget följaktligen utgå med reducerat belopp. I nyssnämnda exempel erhåller en bidragstagare med 9 340 kr. i taxerad nettoinkomst endast 100 kr. i arealtillägg ($9\,340 + 100 = 9\,440$).

Såsom framgått av i betänkandet redovisade inkomstsiffror ligger genomsnittsinkomsterna inom de olika storleksgrupperna i södra och mellersta Sverige i huvudsak vid samma nivå i slättbygderna som i skogs- och dalbygderna. Däremot är genomsnittsinkomsten i norra Sverige icke oväsentligt högre än i övriga delar av landet. En inkomstgräns, som bygger på genomsnittsinkomsten i hela landet, leder därför till en särskilt omfattande utgallring i norra Sverige. Utredningen påpekar i anslutning härtill, att det kan ifrågasättas, om man icke beträffande norra Sverige borde utgå från den för sagda del av landet redovisade genomsnittsinkomsten i storleksgruppen 10—20 ha. Då emellertid i deklarationsundersökningen antalet gårdar i denna storleksgrupp i norra Sverige är tämligen begränsat, har utredningen icke ansett sig kunna förorda en på detta sätt utformad särskild inkomstgräns. En viss särbehandling av norra Sverige vid utformningen av inkomstgränsen är dock enligt utredningens mening befogad. Bl. a. genom utbetalning av ett extra mjölkpristillägg har nämligen sedan länge särskilt stöd lämnats områdena i norr. Med hänsyn till bl. a. de högre levnadskostnaderna har detta skett, trots att inkomstläget i norra Sverige även utan särstöd har legat väl i nivå med inkomstläget för motsvarande storleksgrupper i övriga delar av landet. I fråga om utformningen av inkomstgränsen för norra Sverige anför utredningen i huvudsak följande.

Det särskilda norrlandstillägget för mjölk kan leda till att en småbrukare i norra Sverige uppnår inkomstgränsen och att arealtillägget härigenom bortfaller. Därmed skulle i en del fall syftet med norrlandsstödet helt eller delvis förfelas. Enligt utredningens mening bör därför följande korrektion ske vid utformningen av inkomstgränsen för norra Sverige. För de år, som inkomstgränsen bygger på, beräknas på grundval av deklara-tionsundersökningarna den genomsnittliga skillnaden i inkomstläget i storleksgruppen 2—10 ha mellan norra Sverige och övriga delar av landet. Därast inkomstläget i det förstnämnda området överstiger inkomstnivån i övriga delar av landet, höjes inkomstgränsen för norra Sverige med den absoluta differens, som beräkningen utvisar. Exempelvis uppgick den genomsnittliga nettoinkomsten i gruppen 2—10 ha i södra och mellersta Sverige åren 1953—1955 till 6 230 kr. och i norra Sverige till 7 180 kr. och skillnaden var sålunda 950 kr. Inkomstgränsen för södra och mellersta Sverige beräknas med utgångspunkt från genomsnittsinkomsten i gruppen 10—20 ha i detta område men sättes för norra Sverige 950 kr. högre.

Effekten av de på angivet sätt utformade inkomstgränserna belyses av utredningen med resultat från specialbearbetningar av deklara-tionsundersökningarna för åren 1953, 1954 och 1955. Genomsnittsinkomsten i storleksgruppen 10—20 ha i södra och mellersta Sverige uppgick under denna 3-årsperiod till 8 820 kr. Inkomstgränsen, som bygger på ifrå-gavarande 3-årsperiod, skulle tillämpas vid utbetalningen av arealtillägget för år 1956. Då emellertid uppgifter för detta år ännu saknas, har utredningen vid föreliggande beräkningar utgått från deklara-tionsundersökningen för år 1955. För norra Sverige har räknats med en inkomstgräns av 9 770 kr. De angivna inkomstgränserna beräknas medföra följande utgallring vid jordbruk i storleksgrupperna 2—5 och 5—10 ha.

	2—5 ha		5—10 ha	
	Utgallring %	Beräknat antal utgallrade	Utgallring %	Beräknat antal utgallrade
Södra och mellersta Sveriges slättbygder	21	2 960	25	4 890
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	16	5 820	31	11 890
Norra Sverige	26	9 650	31	7 850
Hela riket	21	18 430	30	24 630

4. Förmögenhetsgränsen

Utredningen om småbruksstöd anmärker, att en större förmögenhet i ett stort antal fall åtföljes av en inkomst, som överstiger den tidigare angivna inkomstgränsen och flertalet innehavare av större förmögenheter skulle följaktligen komma att uteslutas från arealtillägg genom tillämpningen av inkomstgränsen. En särskild förmögenhetsgräns kan med hänsyn härtill synas mindre angelägen. Då emellertid även ett förhållandevis begränsat antal fall av bidragstagare med betydande förmögenhet kan framkalla allmän irritation, har utredningen ändå ansett sig böra förorda en

sådan gräns. Förmögenhetsgränsen för arealtillägg bör därvid enligt utredningens uppfattning fastställas till samma nivå som gränsen för frihet från förmögenhetsskatt och bör framdeles automatiskt justeras vid eventuella ändringar av det skattefria beloppet. Utredningen har ansett sig böra förordna denna gräns, eftersom skattemyndigheternas granskning av förmögenhetsförhållandena i huvudsak koncentreras till förmögenheter, som ligger vid eller överstiger gränsen för förmögenhetsskatt.

Experten i utredningen, förbundsordföranden *A. Johansson*, har i ett särskilt yttrande förordat, att förmögenhetsgränsen trots de av utredningen åberopade kontrollsvårigheterna fastställs till 50 000 kr. Enligt hans mening är den av utredningen föreslagna gränsen alltför hög och han anför, att även hos personer, som redovisar betydligt lägre förmögenhet än 80 000 kr., något stödbehov icke torde föreligga.

5. Areal tilläggets storlek

Utredningen om småbruksstöd framhåller, att enligt specialbearbetningen av deklarationsmaterialet för åren 1953—1955 de lägsta inkomstgrupperna är särskilt framträdande vid gårdar med upp till ungefär 3 ha åker. Inkomstfördelningen förskjutes vid gårdar med 4—5 ha åker mot förhållandevis högre inkomstgrupper men står därefter oförändrad fram till gårdar med omkring 8 ha åker. Vid gårdar närmare 10-hektarsgränsen inträder en ytterligare förskjutning mot högre inkomstgrupper. Areal tillägget bör därför enligt utredningens förslag i botten stiga med arealstorleken för att därefter stå oförändrat för en mellangrupp och slutligen avtrappas i närheten av 10-hektarsgränsen. Fullt bidrag i botten skulle nämligen innebära en väsentlig ökning av bidragsbeloppet till gårdar med lägsta hektarantal, eftersom det nuvarande producentbidraget är avvägt med hänsyn till produktionsunderlaget. En avtrappning av areal tillägget närmare 10-hektarsgränsen anses nödvändig bl. a. med hänsyn till den ogynnsamma effekt, som ett oförändrat areal tillägg skulle ha beträffande kompletteringen av något större småbruk med tilläggsjord. Med hänsyn till föregående synpunkter bör areal tillägget enligt utredningens förslag utgå med följande årsbelopp.

Fr. o. m.	1,1	t. o. m.	2,0	ha	125	kr.
»	2,1	»	3,0	»	250	»
»	3,1	»	4,0	»	375	»
»	4,1	»	7,0	»	500	»
»	7,1	»	8,0	»	375	»
»	8,1	»	9,0	»	250	»
»	9,1	»	10,0	»	125	»

För beräkning av kostnaderna för areal tillägg har på utredningens uppdrag gårdar under 10 ha i Riksförbundet Landsbygdens folks jordbruksregister uppdelats på hektargrupper. Vid tillämpning av den därvid erhållna fördelningen och den förut angivna effekten av inkomst- och förmögen-

hetsgränserna kan totalkostnaden för arealtillägg beräknas till 50 000 000 kr. årligen.

6. *Det administrativa förfarandet*

Utredningen om småbruksstöd föreslår, att ansökan om arealtillägg lämnas i samband med självdeklarationen och att den skall avse arealtillägg för närmast föregående kalenderår. På ansökningshandlingen föreslås skola anges fastighetsnummer, åkerareal enligt den senaste fastighetstaxeringen, i vad mån tillskottsjord arrenderats samt att sökanden föregående höst har mantalsskrivits på gården. Vidare bör försäkras att den angivna åkerarealen varit i bruk. På ansökningshandlingen bör desutom anges sökandens taxerade nettointkomst och behållna förmögenhet enligt den samtidigt avgivna självdeklarationen. Beträffande granskningen och utbetalningen av arealtillägget föreslår utredningen följande.

Efter behandlingen av deklarationen granskas de avgivna uppgifterna om taxerad nettointkomst och behållen förmögenhet av taxeringsnämnden, varvid eventuella korrigeringar införes. Härför bör enligt utredningens mening utgå en viss ersättning till ordförandena i taxeringsnämnderna. Utredningen anser härvid 25 öre per ansökningshandling som ett skäligt ersättningsbelopp. Vid denna ersättning per ansökningshandling kommer totalkostnaden för granskningen att uppgå till omkring 35 000 kr.

Taxeringsnämnderna skall enligt gällande bestämmelser vara klara med taxeringsarbetet till utgången av juni månad. Vid denna tidpunkt bör samtliga ansökningsblanketter även vara inkomna till den bidragsutbetalande myndigheten, som således kan utbetala bidraget under loppet av juli och augusti.

Såsom framgått av det föregående, föreligger det en väsentlig skillnad mellan utformningen av bidragsnormerna för arealtillägg och producentbidrag. Utredningen påpekar, att normerna för producentbidrag icke har dragits efter skarpa gränser och att bedömningen av ansökningarna har fått ske av lantbruksnämnderna efter föredragning av kvalificerade tjänstemän. Förenklingen av det administrativa förfarandet i det framförda förslaget belyser utredningen på följande sätt.

Beträffande arealtillägg är villkoren för bidragsrätt i huvudsak entydigt avgivna och en ansökan kommer därför icke att fordra någon analys av sökandens ekonomiska eller andra förhållanden och ej heller någon särskild tolkning av bestämmelserna. Det kommer klart att framgå i vad mån en sökande är bidragsberättigad eller ej — så snart exempelvis bidragssökandens inkomst överstiger inkomstgränsen, är det tveklöst fastslaget, att hans bidragsrätt har upphört. Genomgången av ansökningshandlingarna kan således ske av underordnad personal. Då administrationen av arealtillägget icke kräver någon direkt kännedom om lokala förhållanden, bör den helt handhas av statens jordbruksnämnd. Enligt utredningens mening är det nämligen önskvärt, att ansvaret för de skilda formerna av småbrukarstödet icke splittras mellan olika myndigheter. Utredningen har följaktligen även

föreslagit, att jordbruksnämnden bör handha kontrollen och utbetalningen av kalvbidraget och leveranstillägget.

Vid utbetalningen av arealtillägget skall man enligt utredningens förslag utgå från den av taxeringsnämnden fastställda inkomsten och förmögenheten. Emellertid kan de av taxeringsnämnderna fastställda beloppen senare ändras av bl. a. prövningsnämnden. Innebär en sådan ändring, att inkomst- och förmögenhetsbeloppet sänkes under resp. gräns, bör enligt utredningens förslag vederbörande med hänvisning till ändrad taxering senare kunna erhålla arealtillägg för ifrågavarande år. Utredningen anser däremot, att vid en höjning i senare instans av inkomsten eller förmögenheten över resp. gräns ett redan utbetalat arealtillägg icke bör återkrävas.

I fråga om ytterligare kontroll vid utbetalningen av arealtillägget anför utredningen slutligen följande.

Särskild kontroll bör vid utbetalningen av arealtillägget ske beträffande uppgifterna om åkerarealen. Det kan för detta ändamål vara nödvändigt, att man med utgångspunkt från fastighetstaxeringen lägger upp ett register över jordbruk upp till 10,0 ha åker. Bidragssökandenas uppgifter om åkerarealen kan då kontrolleras på grundval av detta register, som förnyas efter varje fastighetstaxering. Kontrollen av arrendeförhållandena bör ske stickprovsmässigt och på motsvarande sätt bör även granskas, att arealtillägg icke utgår för åker, som ej längre användes i produktionen.

Leveranstillägg för mjölk

Utredningen om småbruksstöd erinrar om att leveranstillägget för mjölk främst har tillkommit i syfte att stödja det mindre jordbruket. Någon skarp gräns kan emellertid icke dragas mellan jordbruk, vilka kan betecknas som småbruk, och en del övriga jordbruksföretag. Vid åtskilliga jordbruk med en åkerareal något överstigande 10 ha är nämligen produktionsunderlaget tämligen begränsat och dessa jordbruk kan med hänsyn till sina produktionsförhållanden hänföras till småbruksgruppen. Trots att arealen således endast utgör en schematisk indelningsgrund, har utredningen av administrativa skäl föreslagit, att en ovillkorlig arealgräns tillämpas vid utformningen av arealtillägget. Enligt utredningens uppfattning bör dock gränsövergången i detta sammanhang uppmjukas genom att leveranstillägget bibehålles som bidragsform. Med hänsyn till småbrukets inkomstläge och de förändringar i penningvärdet, som har inträffat, sedan den nuvarande skalan för leveranstillägg fastställdes, är enligt utredningens uppfattning en höjning av leveranstillägget påkallad.

Effekten på mjölklikviderna vid olika årsleveranser av den föreslagna omläggningen av leveranstillägget

Mjolk- leverans per år 1 000 kg	Leveranstillägg				Förändringen vid utredningens förslag i förhållande till nuvarande leveranstillägg	
	enligt nuvarande regler		enligt utredningens förslag			
	öre/kg	kr/år	öre/kg	kr/år	öre/kg	kr/år
1	3,00	30	—	—	- 3,00	- 30
2	3,00	60	2,50	50	- 0,50	- 10
3	3,00	90	3,33	100	+ 0,33	+ 10
4	3,00	120	3,75	150	+ 0,75	+ 30
5	3,00	150	4,00	200	+ 1,00	+ 50
6	3,00	180	4,17	250	+ 1,17	+ 70
7	3,00	210	4,29	300	+ 1,29	+ 90
8	3,00	240	4,38	350	+ 1,38	+ 110
9	3,00	270	4,44	400	+ 1,44	+ 130
10	3,00	300	4,00	400	+ 1,00	+ 100
11	2,73	300	3,64	400	+ 0,91	+ 100
12	2,50	300	3,33	400	+ 0,83	+ 100
13	2,31	300	3,08	400	+ 0,77	+ 100
14	2,14	300	2,86	400	+ 0,72	+ 100
15	2,00	300	2,67	400	+ 0,67	+ 100
16	1,87	300	2,25	360	+ 0,38	+ 60
17	1,76	300	1,88	320	+ 0,12	+ 20
18	1,67	300	1,56	280	- 0,11	- 20
19	1,58	300	1,26	240	- 0,32	- 60
20	1,50	300	1,00	200	- 0,50	- 100
21	1,43	300	0,76	160	- 0,67	- 140
22	1,36	300	0,55	120	- 0,81	- 180
23	1,30	300	0,35	80	- 0,95	- 220
24	1,25	300	0,17	40	- 1,08	- 260
25	1,20	300	—	—	- 1,20	- 300
26	0,92	240	—	—	- 0,92	- 240
27	0,67	180	—	—	- 0,67	- 180
28	0,43	120	—	—	- 0,43	- 120
29	0,21	60	—	—	- 0,21	- 60

Utredningen föreslår, att leveranstillägget ej skall utgå för årsleveranser av mjölk av 1 000 kg eller mindre. För leveranskvantiteter från 1 001 till 9 000 kg bör tillägget utgå med 5 öre per kg, så att det maximalt uppgår till 400 kr. Eftersom tillägg under 30 kr. icke bör utbetalas, blir leveranstillägget effektivt fr. o. m. en årsleverans av 1 600 kg. För leveranser mellan 9 000 och 15 000 kg bör tillägget utgå oförändrat med 400 kr. För leveranser överstigande 15 000 kg bör tillägget minskas för överskjutande kvantitet med 4 öre per kg. Tillägget bör således helt upphöra vid en årsleverans av 24 250 kg, eftersom — såsom tidigare nämnts — tillägg under 30 kr. icke bör utgå.

Totalkostnaden för ett på föreslaget sätt utformat leveranstillägg har av utredningen beräknats till 51 000 000 kr. årligen. Av detta belopp har 36 000 000 kr. beräknats bli tillförda jordbruk under 10 ha, vilket innebär

en höjning av småbrukarstödet i form av leveranstillägg med 10 000 000 kr. På jordbruk i storleksgruppen 10—20 ha har beräknats komma 13 000 000 kr., vilket innebär en höjning av subventionsbeloppet med 3 000 000 kr. För jordbruk över 20 ha har leveranstillägget beräknats sjunka med 6 000 000 kr. och därmed totalt utgå med 2 000 000 kr. Effekten av det föreslagna leveranstillägget vid olika årsleveranser belyses i övrigt av utredningen i förestående tabell. Utredningen framhåller i detta sammanhang, att eftersom det nuvarande leveranstillägget utgått oförändrat fr. o. m. regleringsåret 1954/55 och socialstyrelsens konsumentprisindex sedan dess stigit med över 10 procent, en övervägande del av den föreslagna höjningen kan anses som en kompensation för förändringen i penningvärdet.

Utredningen föreslår slutligen, att kontrollen och utbetalningen av leveranstillägget liksom hittills skall ombesörjas av statens jordbruksnämnd.

Kalvbidrag

Utredningen om småbruksstöd föreslår, att stödet till det mindre jordbruket kompletteras med ett kalvbidrag. Detta bör enligt utredningen uppdelas i ett grundbidrag, som utgår för all större kalv oavsett klassificeringen, samt ett extra tillägg, som endast utgår på gödkalv, vilken klassificerats som Extra Prima, 1+, 1 och 1—. Grundbidraget föreslås utgå med 60 öre per kg och det extra tillägget med 40 öre per kg. Utredningen har ansett, att bidraget icke bör utgå för kalvar med lägre slaktvikt än 40 kg och att grundbidraget bör maximeras till 60 kr. samt det extra tillägget till 40 kr. per djur. Bidragsutbetalningen föreslås ske i samband med köttbesiktningen vid besiktningssinrättningarna. Totalkostnaden för kalvbidraget har beräknats till 14 000 000 kr.

Det särskilda stödet i norra Sverige

Till stöd för sin framställning om det särskilda stödet till jordbruket i norra Sverige belyser utredningen om småbruksstöd bl. a. kostnadsläget för mejerihanteringen i norra Sverige och framhåller därvid, att uppsamlingskostnaderna vid mejerierna i denna del av landet överstiger de genomsnittliga uppsamlingskostnaderna i övriga delar av landet med i medeltal omkring 1 öre per kg. Utredningen påpekar vidare, att även driftskostnaderna är högre vid de norrländska mejerierna än vid mejerierna i övriga delar av landet. Vid mejeriföretag med 2 eller flera driftsenheter (F-mejerier) uppgick såldes driftskostnaderna i Norrland år 1955 till 7,85 öre per kg, medan motsvarande belopp i övriga områden utgjorde 7,15 öre per kg, vilket innebär en differens av 0,6 öre per kg. Man kan således överslagsmässigt räkna

med att uppsamlings- och driftskostnaderna i norra Sverige genomsnittligt överstiger motsvarande kostnader i övriga delar av landet med närmare 2 öre per kg. Utredningen framhåller dock, att den angivna kostnadsdifferensen är synnerligen approximativ, eftersom kostnadsskillnaderna delvis beror på variationer i produktionsinriktningen.

Det extra mjölkpristillägget i norra Sverige utgår som högst med ett belopp, som motsvarar 6,3 öre per kg vid 3,5 procents fetthalt, och ligger i övrigt i Västerbottens och Västernorrlands län vid 5,8 och 4,6 öre per kg. De högre uppsamlings- och driftskostnaderna är följaktligen för en stor del av området mindre än det extra mjölkpristillägget och avräkningspriserna till mejerileverantörer ligger bl. a. därför i norra Sverige högre än i övriga delar av landet. Utredningen framhåller emellertid, att produktionskostnaderna vid gården i allmänhet är högre i norra Sverige än i södra och mellersta Sverige. De högre avräkningspriserna kan således i allmänhet icke väntas medföra en i motsvarande mån bättre lönsamhet för den norrländska mjölkproduktionen.

Enligt gjorda inkomstundersökningar har de nominella inkomsterna vid det norrländska småbruket visserligen legat högre än vid småbruket i övriga delar av landet. Utredningen framhåller emellertid, att levnadskostnaderna samtidigt är särskilt höga i norra Sverige och att det därför är synnerligen vanskligt att avgöra i vad mån några större reella inkomstskillnader föreligger.

Det extra mjölkpristillägget i norra Sverige har för regleringsåret 1957/58 beräknats till omkring 28 000 000 kr. Utredningen påpekar, att betydelsen av detta tillägg under de gångna åren har begränsats genom förändringen i penningvärdet. De nuvarande tilläggsbeloppen har stått oförändrade sedan den 1 mars 1952 och från denna tidpunkt fram till hösten 1957 har socialstyrelsens konsumentprisindex stigit med ungefär 15 procent. Enligt utredningens uppfattning bör det extra mjölkpristillägget korrigeras med hänsyn till förändringen i penningvärdet och således uppskrivas med ungefär detta procenttal. Områdesindelningen för det extra mjölkpristillägget och de huvudsakliga relationerna mellan bidragsbeloppen i olika områden i norra Sverige bör däremot enligt utredningens förslag icke ändras. Det extra mjölkpristillägget i norra Sverige föreslår utredningen således skola utgå med i följande tablå angivna belopp.

Totalkostnaden för norrlandstillägget vid den av utredningen föreslagna utformningen har beräknats till 32 000 000 kr. och innebär följaktligen en ökning i förhållande till det f. n. utgående norrlandstillägget med omkring 4 000 000 kr. Utredningens olika förslag innebär alltså, att norra Sverige skulle tillföras ett belopp av (7 000 000 + 4 000 000 =) 11 000 000 kr. utöver nu utgående subventioner.

Det extra mjölkpristillägget i norra Sverige vid dess nuvarande utformning och enligt utredningens förslag

	Öre/kg mjölkfett		Öre/kg mjölk (3,5 % fetthalt)		Öre/kg mjölk (3,99 % fetthalt)	
	Nuv.	Utr. förslag	Nuv.	Utr. förslag	Nuv.	Utr. förslag
I. Norrbottens län, Västerbottens läns lappmark, Västernorrlands län såvitt angår mjölk, som levereras till Backe mejeri, Jämtlands län såvitt angår mjölk, som levereras till Gäddede mejeri	180	210	6,3	7,4	7,2	8,4
II. Västerbottens län i övrigt, Jämtlands län i övrigt samt Kopparbergs län såvitt angår mjölk som levereras till Särna mejeri	165	190	5,8	6,6	6,6	7,6
III. Västernorrlands län i övrigt	130	150	4,6	5,2	5,2	6,0
IV. Hälsingland samt Kopparbergs län såvitt angår mjölk, som levereras till Leksands, Mora, Rättviks och Vansbro mejerier	100	115	3,5	4,0	4,0	4,6
V. Kopparbergs län i övrigt, Gästrikland, Uppsala län såvitt angår mjölk, som levereras till Skärplinge, Tierps och Örbyhus mejerier, Västmanlands län såvitt angår mjölk, som levereras till Harbo, Tärnsjö och Österåla mejerier, Värmlands län, Örebro läns bergslag, samt Tössbo och Vedbo härader och Åmåls stad i Älvsborgs län	30	35	1,0	1,2	1,2	1,4

I samband med frågan om det särskilda stödet till norra Sverige berör utredningen om småbruksstöd slutligen spørsmålet om *vissa bidragstagare i norra Sverige med ingen eller helt obetydlig åkerareal* och anför i detta sammanhang följande.

Vid den av utredningen föreslagna utformningen av arealtillägget skall detta tillägg bl. a. beräknas på grundval av den för en brukningsenhet vid den senaste fastighetstaxeringen angivna åkerarealen. Tillägget skall enligt förslaget utgå med lägsta belopp — 125 kr. — vid gårdar där åkerarealen uppgår till 1,1—2,0 ha. Däremot skall något tillägg icke utbetalas till brukare av gårdar, där åkerarealen är 1,0 ha eller mindre. I detta sammanhang har utredningen dock observerat, att vid en del norrländska jordbruk i fjälltrakterna den redovisade åkerarealen är synnerligen begränsad och detta trots att produktionen vid dessa jordbruk med hänsyn till de naturliga förutsättningarna är tämligen intensiv. Ifrågavarande bidragskategori skulle följaktligen missgynnas vid den föreslagna utformningen av arealtillägget.

Enligt av utredningen från lantbruksnämnderna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län inhämtade uppgifter uppgår producentbidraget till brukare av här ifrågavarande gårdar upp till 1,0 ha i genomsnitt till omkring 260—280 kr. per år och är något högre i gruppen 1,1—2,0 ha. För den berörda kategorien av fjälljordbruk kommer således det av utredningen föreslagna subventionssystemet att medföra ett kännbart bidragsbortfall. Däremot blir subventionsförlusten redan helt begränsad för brukare av gårdar med 2,1—3,0 ha åker. Vid dessa gårdar kommer arealtillägget att utgå med 250 kr. per år, vartill kommer en viss ökning av leveranstillägget samt subventionshöjningen genom tillkomsten av kalvbidrag.

Med hänsyn till de säregna betingelserna för fjälljordbruken med begränsad åkerareal är det enligt utredningens uppfattning önskvärt, att ett mera kännbart bidragsbortfall för brukare av dessa gårdar undvikas. Producentbidraget har vid ifrågavarande jordbruk under en längre tid utgjort en icke oväsentlig del av de kontanta inkomsterna och en bidragsminskning skulle av vederbörande i regel uppfattas som en allvarlig försämring av den ekonomiska situationen. Enligt utredningens mening bör därför ifrågavarande småbrukare tills vidare särbehandlas i fråga om arealtillägg. Till nuvarande producentbidragstagare i Västerbottens och Norrbottens läns inland samt Jämtlands läns fjällbygder¹ med upp till 2,0 ha åker föreslås i stället för arealtillägg skola utgå bidrag med samma belopp som det hittillsvarande producentbidraget, dock högst 250 kr. Bidraget bör enligt utredningen erhållas efter ansökan på samma sätt som arealtillägget. De för arealtillägget uppställda normerna i övrigt föreslås skola gälla även för detta övergångsbidrag.

Kostnaderna för stödsystemet

Såsom framgått av det föregående, har årskostnaderna för det av utredningen om småbruksstöd föreslagna arealtillägget beräknats till 50 000 000 kr., för det ändrade leveranstillägget till 51 000 000 kr., för kalvbidraget till 14 000 000 kr. och för det extra mjölkpristillägget i norra Sverige till 32 000 000 kr. De olika bidragen betingar således enligt utredningens förslag en totalkostnad av 147 000 000 kr. årligen.

Utredningen om småbruksstöd erinrar emellertid om att den tidigare bekräftande kalvbidraget anfört, att detta bidrag kan förutsättas leda till en

Kostnaderna för olika småbrukarbidrag fr. o. m. 1948/49 i milj. kr.

	Producent- och kontant- bidrag	Leverans- tillägg	Extra mjölkpristillägg i norra Sverige	Totalt
1948/49	² 34,4	—	18,9	(53,3)
1949/50	72,9	—	21,1	94,0
1950/51	72,5	—	23,5	96,0
1951/52	70,0	³ 26,7	27,7	124,4
1952/53	68,5	50,9	31,4	150,8
1953/54	42,2	50,1	31,4	123,7
1954/55	45,6	47,9	27,5	121,0
1955/56	43,5	46,3	28,3	118,1
1956/57	42,1	44,4	27,7	114,2

¹ Västerbottens läns inland omfattar kommunerna Malå, Örträsk, Lycksele landskommun, Stensele, Sorsele, Tärna, Vilhelmina, Dorotea, Åsele, Fredrika samt Vilhelmina köping och Lycksele stad.

Norrbottens läns inland omfattar kommunerna Arvidsjaur, Arjeplog, Jokkmokk, del av Pajala Junosuando, Gällivare, Karesuando samt Kiruna stad.

Jämtlands läns fjällbygder omfattar kommunerna Hotagen, Frostviken, Käll, Åre, delen norr om Långans vattendrag av Offerdal, del av Övre Ljungadalen motsvarande tidigare Storsjö kommun, Tännäs, Lillhärdal samt del av Sveg motsvarande tidigare Linsells kommun.

² Bidrag för andra halvåret 1948. — ³ Fr. o. m. den 1 mars 1952.

viss begränsning av mejerileveranserna och följaktligen minska de förluster, som uppstår vid export av svenska mejeriprodukter till lägre priser än de inhemska. På detta sätt kan kalvbidraget anses verka prisstabiliserande på mejeriområdet och indirekt komma mjölkproducenter i samtliga storleksgrupper till godo. Det bör vidare observeras, att enligt utredningens förslag kalvbidraget skall utgå generellt. Utredningen har därför ansett, att kostnaderna för kalvbidraget ur statskassans synpunkt bör kompenseras genom en motsvarande sänkning av det allmänna mjölkpristillägget. Kostnadsökningen för småbrukarstödet (i förhållande till det i direktiven åberopade beloppet) begränsas därigenom till 5 000 000 kr. och totalkostnaden till 133 000 000 kr.

Kostnaderna för småbrukarstödet har, såsom framgår av förestående tabell, under de senaste åren minskat i förhållande till anslagsbeloppet för 1955/56 och har för 1956/57 beräknats uppgå till sammanlagt 114 000 000 kr. Utredningens förslag överstiger nämnda belopp med 19 000 000 kr. Utredningen har, såsom framgår av följande tabell, beräknat, att förslaget innebär en nettohöjning av subventionsbeloppet till jordbruk under 10 ha åker med 26 000 000 kr. och till jordbruk i storleksgruppen 10—20 ha med 2 000 000 kr. För jordbruk i gruppen 20—30 ha beräknas den föreslagna subventionsomläggningen leda till en bidragsminskning med 2 000 000 kr, medan motsvarande nedgång för jordbruk med över 30 ha åker beräknas till 7 000 000 kr.

De i det föregående anförda kostnadsberäkningarna för det av utredningens föreslagna småbrukarstödet gäller vid småbrukets nuvarande omfattning. Utredningen påminner i detta sammanhang om att enligt vissa av utredningen anförda beräkningar antalet småbruk i storleksgruppen 2—10 ha fram till år 1971 antagits komma att minska med 50 000, samt anför beträffande konsekvenserna härav följande.

Småbrukarstödet fördelning på olika storleksgrupper i milj. kr.

	Under 10 ha	10—20 ha	20—30 ha	Över 30 ha	Totalt
<i>1956/57</i>					
Producentbidrag	42	—	—	—	42
Leveranstillägg	26	10	4	4	44
Extra mjölkpristillägg i norra Sverige	17	7	2	2	28
Totalt	85	17	6	6	114
<i>Utredningens förslag</i>					
Arealillägg	50	—	—	—	50
Leveranstillägg	36	13	2	.	51
Kalvbidrag	11	2	1	.	14
Extra mjölkpristillägg i norra Sverige	19	8	3	2	32
Totalt	116	23	6	2	147
Avgår minskning av det allmänna mjölkpristillägget	5	4	2	3	14
Totalt	111	19	4	-1	133
Förändring i förhållande till 1956/57..	+26	+2	-2	-7	+19

Man kan räkna med att den förväntade minskningen av antalet mindre jordbruk till en helt övervägande del kommer att beröra småbruk med förhållandevis begränsade inkomster, d. v. s. att i första hand de småbruk, där arealtillägg utgår, kommer att försvinna. Vid ett genomsnittligt bidragsbelopp på 300—400 kr. innebär detta en minskning av kostnaderna för arealtillägget med 15 000 000 à 20 000 000 kr. Härtill kommer även en viss minskning av kostnaderna för leveranstillägget och extra mjölkpristillägget i norra Sverige. Man torde vidare kunna räkna med att vid oförändrade sysselsättningsförhållanden i andra näringar ett ökat antal småbrukare genom kompletterande sysselsättning utanför den egna brukningsenheten kommer att överskrida den föreslagna inkomstgränsen för arealtillägg. I den takt som den yttre rationaliseringen, produktionsförbättrande åtgärder och inkomster vid sidan om jordbruket leder till en förbättrad inkomstnivå för småbrukarbefolkningen, kommer således också småbrukarstödet att begränsas. Några särskilda regler för med vissa intervaller återkommande översyner av småbrukarstödet är därför enligt utredningens uppfattning icke påkallade.

Beträffande de nuvarande och de av utredningen om småbrukarstöd beräknade kostnaderna för administrationen av småbrukarstödet anför utredningen följande.

Kontrollen över efterlevnaden av kungörelsen om nuvarande producentbidrag och med stöd av denna kungörelse meddelade föreskrifter tillkommer f. n. lantbruksstyrelsen. Lokalt handhaves bidragsfrågorna av lantbruksnämnderna. Utbetalningen sker emellertid genom mejerierna. Dessa erhåller därvid ersättning med 50 öre för varje utbetalat bidrag och totalkostnaden för ersättningen till mejerierna har för budgetåret 1958/59 beräknats till 65 000 kr. Vid ett stort antal nämnder kontrolleras vidare bidragslistorna kontinuerligt av nämndernas sockenombud, som härför uppbär särskild ersättning. Kostnaden för denna kontroll kan överslagsmässigt beräknas till 30 000—40 000 kr. Ett icke oväsentligt arbete får slutligen i samband med producentbidrag utföras av nämndernas ordinarie personal, varvid deras mera kvalificerade tjänstemän i betydande utsträckning får anlitas.

Vid det av utredningen föreslagna arealtillägget har ersättningen till ordförandena i taxeringsnämnderna beräknats uppgå till omkring 35 000 kr. Vidare bör man räkna med vissa kostnader för den centrala utbetalningen och kontrollen. Dessa kostnader kan uppskattas till i runt tal 50 000 kr. Den av utredningen föreslagna omläggningen av leveranstillägget innebär ingen ändring av administrationskostnaderna. Däremot bör i samband med kalvbidraget en ersättning av ungefär 40 000 kr. årligen utgå till besiktningssinrättningarna. Eftersom någon utvidgning av jordbruksnämndens personal icke behöves föränledas av kalvbidraget, betingar det av utredningen föreslagna stödsystemet en total synlig administrationskostnad av omkring 125 000 kr.

I förhållande till det nuvarande stödsystemet beräknas således utredningens förslag medföra en ökning av de synliga administrationskostnaderna med 20 000—30 000 kr. Utredningen framhåller, att det av denna föreslagna systemet emellertid innebär, att arbetskraften vid lantbruksnämnderna i stor utsträckning frigöres från dennas nuvarande befattning med bidragsärendena.

Yttranden över betänkandet angående småbrukarstödet

I propositionen lämnas å s. 40—62 en redogörelse för de remissyttranden som avgivits över betänkandet angående småbrukarstödet.

Departementschefen

Departementschefen har anfört följande.

Småbrukarstödet bakgrund och nuvarande utformning

»Under de senaste årtiondena har utvecklingen lett till en genomgripande omvandling av vårt lands jordbruk. Nya produktionsmetoder har under kort tid helt förändrat framställningen av jordbruksprodukter, som nu kan ske med en helt annan effektivitet än för endast ett par generationer sedan. Bland annat har jordbrukaren av i dag lärt sig att höja skördarna genom väl avvägd gödsling och att höja animalieproduktionens avkastning genom bättre balanserade foderstater.

Av särskild betydelse har emellertid varit den snabba mekaniseringen av vårt jordbruk. Ännu i mitten av 1940-talet uppgick traktorantalet till endast omkring 40 000 men är numera uppe i närmare 150 000. Skördetröskorna har ökat från knappt 500 vid slutet av det andra världskriget till cirka 21 000 för närvarande. Även andra maskinella hjälpmedel ingår nu som givna led i jordbruksproduktionen. Mekaniseringen har betytt, att arbetskraften inom jordbruket i stor utsträckning friställts och överflyttats till andra näringar. Jordbruksbefolkningen, som ännu på 1920-talet omfattade närmare två femtedelar av totalbefolkningen, har sålunda sedan dess sjunkit till knappt en femtedel. Industriens snabba expansion har givetvis varit av central betydelse för befolkningsströmmen från landsbygd till tätort.

Avflyttningen från jordbruket har i första hand berört den lejda arbetskraften. Denna svarar numera för endast 16 procent av jordbrukets totala arbetsvolym mot cirka 30 procent ännu för ett 10-tal år sedan. I snabb takt har även småbruk kommit att överges som företagsform. Vid många mindre brukningsenheter har ägoformen och det alltför begränsade produktionsunderlaget omöjliggjort en rationell tillämpning av moderna produktionsmetoder. Medvetandet om detta jämte de goda sysselsättningsförhållandena i andra näringar har minskat småbrukarungdomens benägenhet att övertaga fäderneärvda jordbruk.

Såsom ett centralt led i 1947 års jordbruksprogram ingick därför en strukturrationalisering, varigenom den på många håll långt gångna ägosplittringen skulle avhjälpas. Man ville sålunda eftersträva, att de gårdar, vilkas innehavare erhöll sin huvudsakliga inkomst från jordbruket, skulle få sådan storlek och form, att framstegen på det jordbrukstekniska området kunde utnyttjas och brukarna få full och effektiv sysselsättning. Statsmakternas ståndpunkt år 1947 innebar emellertid inte, att man generellt ut-

dömde småbruket som företagsform. Man uttalade att småbruk i åtskilliga fall kunde vara bärkraftiga företagsenheter även på längre sikt, exempelvis genom en kombination av arbetet på den egna brukningsenheten med sysselsättning utanför densamma. Där sådana möjligheter saknades, skulle emellertid strukturrationaliseringen skapa förutsättningar för en effektiv produktionsinsats. Strukturrationaliseringen ansågs vara ett väsentligt led i strävandena att bevara en livskraftig landsbygd.

1947 års riksdag ansåg ett särskilt småbrukarstöd påkallat. Detta särskilda stöd angavs ha till syfte att åtminstone delvis utjämna det lönsamhetsunderskott, som förelåg vid mindre jordbruk på grund av deras otillfredsställande beskaffenhet. Man avsåg därför att under en övergångstid bereda brukarna av dessa mindre brukningsenheter ett bistånd från det allmännas sida, som stod i rimligt förhållande till den lönsamhet, som mera rationella brukningsenheter kunde uppnå vid den av statsmakterna stödda allmänna prisnivån på jordbrukets produkter.

Det allmänna prisstödet skulle enligt 1947 års riksdagsbeslut avvägas med utgångspunkt från förhållandena vid rationellt drivna gårdar i storleksgruppen 10—20 hektar. Någon särskild norm för avvägningen av småbrukarstödet angavs däremot inte. Till en början anknöts detta stöd helt till mjölkproduktionen och utgick i form av ett producent- och kontantbidrag till ett belopp av mer än 70 000 000 kronor per år. Bidraget skulle i princip upphöra vid ägarskifte på en gård. Genom en sådan anknytning till en äldre brukarkategori ansågs bidraget inte hindra en önskvärd strukturrationalisering. Däremot infördes ingen inkomstprövning, trots att en sådan hade föreslagits av den kommitté, som på 1940-talet utformade förslag till riktlinjer för jordbrukspolitiken.

Väsentliga ändringar har sedermera vidtagits beträffande småbrukarstödet. I början av 1950-talet frikopplades sålunda producentbidraget från den löpande mjölkproduktionen. Denna produktion, som under krisåren väsentligt understeg förkrigsnivån, ökade nämligen snabbt i slutet av 1940-talet. Eftersom avsättningsmöjligheterna för smör samtidigt försämrades, ansåg statsmakterna och jordbrukets organisationer det nödvändigt att rekommendera en omläggning av produktionen. För att stimulera till en sådan produktionsomläggning höjdes priserna på brödsäd och fläsk. Därefter genomfördes den förut nämnda omläggningen av producentbidraget, som nu kom att utgå med ett fast belopp, beräknat efter den genomsnittliga mjölkleveransen under perioden 1 juli 1948—30 juni 1952, och sålunda ej längre påverkades av förskjutningarna i de löpande mejerileveranserna.

Som förut nämnts, tillämpades i början ingen inkomstprövning i fråga om producentbidrag. Generellt utgående bidrag blev dock snart utsatta för allvarlig kritik. Det ansågs nämligen stötande, att statliga bidrag i en del fall utbetalades till personer med synnerligen goda inkomster. År 1953 genomfördes också en inkomst- och förmögenhetsprövning av producentbidraget, varvid bidrag vägrades sådana brukare, beträffande vilka det

med hänsyn till deras inkomst- och förmögenhetsförhållanden var uppenbart, att de inte var beroende av jordbruket för sin utkomst. Genom denna prövning sjönk antalet bidragstagare från ungefär 180 000 till 140 000 och det totala bidragsbeloppet med ungefär 20 000 000 kronor. Under senare år har producentbidraget utgått med omkring 40 000 000 kronor per år.

Ungefär samtidigt som producentbidraget frikopplades från den löpande mjölkproduktionen infördes inom ramen för småbrukarstödet en ny bidragsform — leveranstillägget — som anknöts till de löpande mejerileveranserna. Leveranstillägget har under de senaste åren uppgått till omkring 44 000 000 kronor per år. Småbrukarstödet har således även efter år 1953 till en väsentlig del utgått i form av mjölksubventioner. Härvid får man även beakta, att det särskilda stödet till jordbruket i norra Sverige lämnats genom ett extra mjölkpristillägg i detta område. Det extra mjölkpristillägget uppgår för närvarande totalt till omkring 27 000 000 kronor per år.

Småbrukets ställning i jordbruksproduktionen

Såsom tidigare nämnts, har småbrukarbefolkningen snabbt minskat under de senaste årtiondena. Det förtjänar emellertid enligt min mening observeras, att småbruket fortfarande spelar en betydande roll i jordbruksproduktionen och dessutom ger sysselsättning åt en stor befolkningsgrupp. Det har sålunda beräknats, att i slutet av 1940-talet drygt 600 000 människor erhöll sin huvudsakliga bärning från jordbruk i storleksgruppen 2—10 hektar. Denna befolkningsgrupp utgjorde ungefär 8—9 procent av landets totala folkmängd och ungefär en tredjedel av jordbruksbefolkningen. Härtill kom sådan på småbruk bosatt befolkning, som erhåller huvuddelen av sina inkomster genom arbete utanför den egna brukningsenheten.

Sedan slutet av 1940-talet har småbrukarbefolkningen minskat snabbt och man kan räkna med att det numera är något mindre än en halv miljon människor, som erhåller sin huvudsakliga bärning från småbruket. Emellertid svarar småbruket fortfarande för ungefär en fjärdedel av vår totala jordbruksproduktion. I norra Sverige är andelen närmare tre fjärdedelar — ungefär 75 procent av åkerarealen hänför sig också i detta område till jordbruk under 10 hektar. I södra och mellersta Sveriges slättbygder är småbrukets andel i den totala produktionen knappt en åttondel.

Av totalskörden räknad i skördeenheter svarar småbruket för omkring 30 procent. Småbrukets vegetabilieproduktion hänför sig emellertid till en icke oväsentlig del till de olika fodermedel, som användes för animalieproduktionen på gården. Av vegetabiliska slutprodukter svarar därför småbruket för endast en sjundedel. Det kan nämnas, att något mindre än hälften av potatisproduktionen kommer från jordbruk under 10 hektar, medan motsvarande andel för sockerbetor är cirka 15 procent och är ännu lägre beträffande brödsäd.

Animalieproduktionen dominerar vid våra småbruk och räknat i kalorier svarar dessa för i runt tal två femtedelar av totalproduktionen. Omkring två

femtedelar av mjölkproduktionen sker också vid småbruket, medan motsvarande andel i fråga om kött är något mindre. Av fläskproduktionen hänförs sig ungefär en tredjedel till småbruket och av äggproduktionen inte mindre än tre femtedelar.

Småbrukets inkomstläge och småbrukarstödet utformning

Förut redovisade siffror anger, att en väsentlig del av våra jordbruksprodukter fortfarande framställs vid småbruket och att den i denna produktion sysselsatta arbetskraften utgör en betydande del av landsbygdsbefolkningen. Det är därför enligt min mening ett samhällsintresse att i möjligaste mån trygga inkomstläget för denna befolkningsgrupp.

Utredningen om småbruksstöd har redovisat vissa inkomstundersökningar, som bland annat visar en betydande spridning i småbrukarnas inkomster. I en del fall har småbrukarna uppnått inkomster, som till och med överstigit genomsnittsinkomsten i basjordbrukens storleksgrupp. Det är dock tydligt, att det förbättrade inkomstläget för dessa småbrukare i första hand nåtts genom kompletterande inkomster av sysselsättning utanför den egna brukningsenheten. I åtskilliga fall utgör detta en sysselsättningsform, som kan bli bestående även på längre sikt. I en del fall torde däremot de förbättrade inkomsterna ha uppnåtts endast på grund av mera tillfälliga sysselsättningsmöjligheter utanför jordbruket.

Undersökningarna visar vidare, att inkomstläget vid en alldeles övervägande del av småbruket är betydligt lägre än vid jordbruk i närmast större storleksgrupp. Därest möjligheterna till kompletterande inkomster av skilda skäl saknats, har småbrukarna på grund av det begränsade produktionsunderlaget vid den egna gården haft svårt att följa med i den allmänna inkomstutvecklingen. Jag vill därför instämma i utredningens slutsats, att ett påtagligt stödbehov fortfarande föreligger vid en väsentlig del av småbruket, och anser, att samma principiella skäl som förestavade 1947 års riksdags beslut angående småbrukarstödet fortfarande gäller. Starka skäl talar också enligt min mening för en viss utvidgning av stödet till den i inkomsthänseende sämst gynnade småbrukarkategorin.

Samtidigt som det sålunda enligt min uppfattning är angeläget, att man genom stödåtgärder söker förbättra småbrukarbefolkningens inkomstläge, bör observeras, att man genom särskilda bidrag inte på längre sikt kan lösa inkomstproblemet vid småbruket. Jag har tidigare framhållit, att strukturrationiseringen utgör ett väsentligt led i strävandena att bevara en livskraftig landsbygd. Det är därför ett gemensamt samhälls- och landsbygdsintresse, att denna rationalisering fortskrider. Jag är samtidigt medveten om att — såsom utredningen också påpekat — dragningen från jordbruket i vissa fall kan bli så stark, att i en del trakter en accentuerad utveckling kan leda till att underlaget för erforderliga gemensamma anordningar helt rubbas. I likhet med utredningen anser jag dock, att man genom det särskilda småbrukarstödet endast i begränsad grad kan påverka denna utveckling.

Jag vill i detta sammanhang även påminna om att arbetsmarknadsstyrelsen i sitt remissyttrande över småbruksstödsutredningens förslag framhållit som betydelsefullt, att jordbrukets arbetskraftsbehov kan nedbringas genom rationalisering. Enligt styrelsens mening torde detta vara en förutsättning för att den kvarvarande jordbrukarbefolkningen skall erhålla trygg och god utkomst. Styrelsen har vidare anfört, att småbrukarna i ökad omfattning blivit beroende av inkomsterna vid sidan av det egna jordbruket och att de i ökad omfattning vänt sig till arbetsförmedlingarna med begäran om arbete. Därvid har det enligt styrelsen förelegat svårigheter att trots arbetskraftsbrist i övrigt skaffa lämpligt arbete åt småbrukare, som är bundna till en lokal arbetsmarknad.

Beträffande utformningen av olika stödåtgärder har jag ansett mig i det följande böra föreslå, att det nuvarande producentbidraget ersättes av ett arealtillägg. Småbrukarstödet bör enligt min mening dessutom utgå i form av leveranstillägg och extra mjölkpristillägg i norra Sverige. En ytterligare uppdelning av småbrukarstödet på flera bidragsformer är däremot enligt min uppfattning icke påkallad och jag föreslår följaktligen inte införandet av ett särskilt kalvbidrag.

Areal tillägg

Såsom tidigare anförts, frikopplades producentbidraget i början av 1950-talet från den löpande mjölkproduktionen och det har sedan dess utgått med belopp, avvägda i förhållande till mejerileveranserna under perioden 1 juli 1948—30 juni 1952. Liksom utredningen anser jag det vara mindre lämpligt att på längre sikt anknyta ett bidrag till produktionen under en förgångens tidsperiod och att producentbidraget således bör slopas som bidragsform. Med hänsyn till avsättningsläget på mjölkområdet kan dock enligt min mening en vidgad anknytning av det generella småbrukarstödet till de löpande mjölkleveranserna inte komma i fråga och producentbidraget bör därför lämpligen ersättas med ett bidrag med det av utredningen föreslagna arealtilläggets principiella utformning. Vissa ändringar i utredningens utformning av arealtillägget synes emellertid av skilda skäl påkallade.

Enligt utredningens förslag skulle arealtillägg utgå till brukningsenheter med en åkerareal överstigande 1,0 hektar. I ett särskilt yttrande har en av experterna i utredningen framhållit, att enligt hans uppfattning brukningsenheterna under 2,1 hektar knappast kan betraktas som jordbruksföretag och att arealtillägg följaktligen inte bör utgå vid brukningsenheter med lägre åkerareal än 2,1 hektar, eftersom det inte kan anses förenligt med småbrukarstödet syften att inom dess ram subventionera en viss speciell bosättningsform. Liknande synpunkter har även framförts av ett stort antal remissinstanser. Enligt min uppfattning står det också bäst i överensstämmelse med de för småbrukarstödet vedertagna principerna, att arealtillägg generellt utgår först från och med en areal av 2,1 hektar åker. Jag vill i detta

sammanhang också erinra om att enligt nu gällande bestämmelser producentbidrag endast utgår vid brukningsenheter, vilka kan betecknas som jordbruk i sedvanlig mening.

Med hänsyn till det förut anförda anser jag mig böra föreslå följande skala för arealtillägg.

2,1— 3,0	hektar	— 200	kronor
3,1— 4,0	»	— 300	»
4,1— 5,0	»	— 400	»
5,1— 6,0	»	— 400	»
6,1— 7,0	»	— 400	»
7,1— 8,0	»	— 300	»
8,1— 9,0	»	— 300	»
9,1—10,0	»	— 200	»

Enligt utredningens förslag skall arealtillägget anknytas till fastighetstaxeringens uppgifter om åkerarealerna och ändringarna i dessa skall beaktas i samband med de periodiskt återkommande fastighetstaxeringarna, medan under mellanperioderna fastighetstaxeringens uppgifter skall gälla vid utbetalningen av tillägget. Detta förslag bör enligt min mening i princip godtagas.

I övrigt bör arealtillägget utgå till brukaren och vid arrende bör således arrendatorn och inte ägaren vara bidragsberättigad. Vid sidan av den vid fastighetstaxeringen angivna åkerarealen bör följaktligen hänsyn också tagas till eventuella arrenden av tillskottsjord. Vid ansökan om arealtillägg bör således anges såväl den vid den senaste fastighetstaxeringen fastställda åkerarealen vid den av bidragssökanden brukade fastigheten eller fastigheterna som eventuellt arrenderad eller utarrenderad åker. Arealtilletet bör därefter beräknas på den sammanlagda respektive reducerade brukade åkerarealen.

Det av utredningen föreslagna kravet, att bidragstagaren under det år, som arealtillägget avser, skall ha varit mantalsskriven å brukningsenheten eller vid sambruk å någon av brukningsenheterna, anser jag böra godtagas. Genom detta krav skapas nämligen en viss garanti för att tillägget inte tillföres personer utanför jordbruket.

Enligt småbruksstödsutredningens förslag skulle någon anknytning till viss brukarkategori inte upprätthållas beträffande arealtillägget. Den anknytning till brukare, som kännetecknar det nuvarande producentbidraget, skulle således inte kvarstå. Såsom tidigare anförts, är nämligen den anordningen enligt utredningens uppfattning av underordnad betydelse för strukturrationaliseringens utveckling. Denna har i stället i första hand ansetts bli påverkad av sysselsättningsförhållandena i övriga näringar.

Jag kan inte helt dela utredningens ståndpunkt i dessa avseenden. Ett generellt till nytillträdande jordbrukare utgående arealtillägg har också med hänsyn till strukturrationaliseringens utveckling avstyrkts av flertalet remissinstanser. Enligt min mening är det också av synnerligen stor vikt, att

småbrukarstödet utformas så, att en önskvärd strukturrationalisering inte fördröjes. Denna är nämligen såsom jag förut anfört väsentlig för strävandena att bevara en livskraftig landsbygd.

Jag anser mig sålunda inte böra föreslå, att arealtillägg skall utgå generellt även till nytillträdande jordbrukare. En alltför hård anknytning till en viss brukarkategori kan emellertid leda till icke önskvärda följder. Enligt min uppfattning bör därför de nuvarande möjligheterna att lämna bidrag till nytillträdande jordbrukare i viss mån vidgas.

Enligt gällande bestämmelser för producentbidrag äger en jordbrukare, som har tillträtt gården efter den 1 juli 1948, erhålla bidrag under villkor

a) att företrädaren var innehavare av brukningsenheten redan före den 1 juli 1948 samt att den nye innehavaren antingen är änkling eller änka efter företrädaren eller eljest på grund av släktskap eller annat förhållande stått företrädaren nära och redan före nyssnämnda dag och alltsedan dess helt eller huvudsakligen skött jordbruket å brukningsenheten; eller

b) att brukningsenheten är i behov av och kan förväntas bli föremål för yttre rationalisering, att brukaren först sedan sådan rationalisering kommit till stånd kan beräknas ha möjlighet att uppnå en tillfredsställande bärgning, samt att med hänsyn härtill och till omständigheterna i övrigt ett särskilt stöd till honom kan anses befogat.

Enligt min uppfattning bör det under a) angivna villkoret ändras i så måtto, att bidrag bör kunna utgå även till nytillträdande jordbrukare, vilken antingen är änkling eller änka efter företrädaren eller eljest på grund av nära släktskap eller annat särskilt förhållande stått företrädaren nära, och detta oavsett om vederbörande tidigare helt eller huvudsakligen har skött jordbruket på brukningsenheten. Som villkor bör dock gälla att den nytillträdande jordbrukaren stadigvarande har varit bosatt i bygden.

I detta sammanhang uppstår frågan, huruvida arealtillägget liksom producentbidraget i princip bör anknytas till de brukare, som skötte ifrågavarande småbruk den 1 juli 1948. Bland annat den föreslagna ändringen i villkoren för bidragsrätt till nytillträdande jordbrukare synes emellertid göra en allmän omprövning nödvändig. Det torde nämligen stöta på stora praktiska svårigheter att bedöma förhållanden, som ligger upp till ett årtionde tillbaka i tiden. Jag anser därför, att anknytningen till viss brukarkategori bör gälla de brukare, som bedrivit jordbruk på brukningsenheterna den 1 juli 1959. Vid ingången till det nya stödsystemet kommer sålunda samtliga brukare på ifrågavarande brukningsenheter i princip att vara bidragsberättigade, förutsatt att de i övrigt uppfyller villkoren för arealtillägg.

Som villkor för erhållande av arealtillägg har utredningen om småbrukarstöd föreslagit en högsta förmögenhet av 80 000 kronor. Beloppet anknyter till den gräns, som berättigar till frihet från förmögenhetsskatt. Flera remissinstanser har emellertid framhållit, att förmögenhetsgränsen i stället borde fastställas till 50 000 kronor. Man har därmed förordat den gräns,

som inom utredningen föreslagits av en av dess experter. Även enligt min uppfattning talar starka skäl för att förmögenhetsgränsen fastställas vid den lägre nivån. Det torde nämligen knappast anses stå i överensstämmelse med småbrukarstödets syften att tillföra statliga subventionsbelopp till personer med en förhållandevis stor förmögenhet. De kontrollsvårigheter, som utredningen åberopat mot en lägre förmögenhetsgräns, anser jag inte utgöra tillräckligt skäl för en högre sådan gräns och jag anser mig därför böra föreslå, att en förmögenhet överstigande 50 000 kronor skall utesluta från rätt till arealtillägg. Är brukaren gift, bör denna gräns avse makarnas sammanlagda förmögenhet.

De av utredningen föreslagna principerna för bestämning av inkomstgränsen för erhållande av arealtillägg anser jag vara väl avvägda med hänsyn till småbrukarstödets syften. Inkomstgränsen bör således enligt min uppfattning utformas i enlighet med utredningens förslag. Småbrukarstödet bör följaktligen i princip inte utgå till brukare med högre inkomster än genomsnittsinkomsten i storleksgruppen 10—20 hektar. Även vad utredningen i övrigt föreslagit beträffande den närmare utformningen och tillämpningen av inkomstgränsen och den särskilda inkomstgränsen i norra Sverige anser jag mig böra tillstyrka.

Beträffande inkomstgränsen bör man sålunda utgå från genomsnittsinkomsten för gruppen 10—20 hektar under de 3 senast förflutna år, för vilka resultat från statistiska centralbyråns deklarationsundersökningar föreligger. För att borttaga effekten av den tidsmässiga eftersläpningen, bör inkomstgränsen på sätt utredningen angivit framskrivras för eventuella förändringar i penningvärdet, beräknade med hjälp av socialstyrelsens konsumentprisindex. I gränsfall bör arealtillägget utgå med reducerat belopp, så att inkomstgränsen inte överskrides genom bidraget. Därvid bör dock enligt min uppfattning bidragsbelopp understigande 50 kronor inte utbetalas.

Bestämningen av inkomstgränsen för norra Sverige bör i enlighet med utredningens förslag ske på följande sätt. För de år, varpå inkomstgränsen bygger, bör, på grundval av deklarationsundersökningarna, beräknas den genomsnittliga skillnaden i inkomstläget i storleksgruppen 2—10 hektar i norra Sverige och i övriga delar av landet. Därest inkomstläget i det förstnämnda området överstiger inkomstnivån i övriga delar av landet bör inkomstgränsen för norra Sverige höjas med det skillnadsbelopp, som beräkningen utvisar.

Den lokala administrationen av arealtillägget bör enligt min uppfattning omhänderhas av lantbruksnämnderna, varvid ansvaret för administrationen och kontrollen i sista hand bör ankomma på lantbruksstyrelsen. I motsats till utredningen anser jag det nämligen vara av väsentlig betydelse, att administrationen av arealtillägget tillkommer organ med ingående lokal-känedom.

Ansökan om arealtillägg bör — såsom utredningen föreslagit — avlämnas i samband med den allmänna självdeklarationen, d. v. s. i februari, och

bör då avse arealtillägg för närmast föregående kalenderår. På ansökningshandlingen bör anges fastighetsnummer, åkerareal enligt den senaste fastighetstaxeringen, samt uppgift om i vad mån tillskottsjord arrenderats eller utarranderats och om sökandens mantalsskrivning föregående höst.

Efter behandlingen av deklarationen bör taxeringsnämnden å ansökningshandlingen anteckna uppgift om sökandens inkomst och förmögenhet.

Taxeringsnämnderna skall enligt gällande bestämmelser vara klara med taxeringsarbetet till utgången av juni månad. Vid denna tidpunkt bör sålunda samtliga ansökningshandlingar vara inkomna till lantbruksnämnderna, som kan utbetala arealtilläggen senast under loppet av förhösten samma år.

Förslaget innebär, att man vid utbetalningen av arealtillägget utgår från den av taxeringsnämnden fastställda inkomsten och förmögenheten. Emellertid kan de av taxeringsnämnderna fastställda beloppen senare ändras av bland annat prövningsnämnden. Innebär en sådan ändring, att inkomst- eller förmögenhetsbeloppet sänkes under respektive gräns, bör vederbörande med hänvisning till ändrad taxering senare kunna erhålla arealtillägg för ifrågavarande år. Vid en höjning i senare instans av inkomsten eller förmögenheten över respektive gräns bör — såsom utredningen föreslagit — ett redan utbetalat arealtillägg inte återkrävas.

Utredningen om småbruksstöd har vid utformningen av arealtillägget föreslagit en viss särbehandling av nuvarande producentbidragstagare i Västerbottens och Norrbottens läns inland samt Jämtlands läns fjällbygder med upp till 2,0 hektar åker. Även enligt min uppfattning är en viss särordning i detta sammanhang påkallad. Jag anser mig således böra föreslå, att ifrågavarande bidragstagare erhåller bidrag med det belopp, med vilket producentbidraget tidigare utgått, dock högst 200 kronor. Bidraget bör sökas på samma sätt som arealtillägget och de för arealtillägget uppställda normerna bör även gälla för detta övergångsbidrag.

Kostnaderna för det av mig i det föregående föreslagna arealtillägget kan beräknas till 37 000 000 kronor.

Leveranstillägg för mjölk

Det nuvarande leveranstillägget för mjölk, som utgår i visst förhållande till den till mejeri levererade mjölkkvantiteten, bör enligt min uppfattning även i fortsättningen bibehållas som bidragsform. Ett sådant bidrag kompletterar nämligen — såsom utredningen också framhållit — det föreslagna arealtillägget bland annat genom att de övergångar, som uppstår vid tillämpningen av åkerarealen som bidragsgrund, i viss mån uppmjukas. Jag anser dock påkallat med vissa modifikationer i utredningens utformning av leveranstillägget.

När leveranstillägget infördes under år 1952 utgick det först med 5 öre per kilogram för den del av leveransen, som låg mellan 4 000 och 10 000 kilogram per år, samt för leveranserna över 10 000 kilogram med 300 kro-

nor. Sedermera ändrades leveranstillägget så, att det i större utsträckning än tidigare begränsades till småbruk samt jordbruk i basjordbrukens storleksgrupp. Från och med regleringsåret 1954/55 har nämligen leveranstillägget utgått med 3 öre per kilogram för leveranser upp till 10 000 kilogram, maximibeloppet har därefter kvarstått oförändrat till 25 000 kilogram i årsleverans, varefter tillägget minskats med 6 öre per kilogram för överskjutande kvantitet. Vid dessa bidragsbelopp har ungefär 60 procent av det totalt utbetalade beloppet tillförts jordbruk under 10 hektar, medan 20—25 procent tillkommit jordbruk i storleksgruppen 10—20 hektar.

Utredningen om småbruksstöd har föreslagit, att leveranstillägget skall utgå med 5 öre per kilogram för leveranskvantiteten mellan 1 001—9 000 kilogram per år, sedan utgå med oförändrat 400 kronor per år för leveranskvantiteterna upp till 15 000 kilogram och därefter avtrappas med 4 öre per kilogram för överskjutande kvantitet. Vid denna utformning skulle ungefär 70 procent av leveranstilläggets totalbelopp tillkomma jordbruk under 10 hektar och ungefär 25 procent jordbruk i storleksgruppen 10—20 hektar. Utredningens förslag innebär således en ytterligare koncentration av leveranstillägget till de mindre brukningsenheterna. Även enligt min uppfattning är det önskvärt, att leveranstillägget utformas så, att det till helt övervägande del kommer det mindre jordbruket till godo och att tillägget således helt får karaktären av småbrukarstöd. Uteslutande av administrativa skäl har jag dock inte ansett mig böra föreslå en arealgräns även i fråga om detta tillägg. Däremot har jag ansett det påkallat med en sådan ändring av den föreslagna bidragsskalan, att tillägget vid större årsleveranser ytterligare begränsas. Leveranstillägget bör således utgå med 5 öre per kilogram för leveranskvantiteten 1 001—9 000 kilogram per år, därefter utgå med oförändrat 400 kronor per år för leveranskvantiteterna mellan 9 000—12 000 kilogram och för leveranser överstigande 12 000 kilogram minskas för överskjutande kvantitet med 4 öre per kilogram. Tillägg under 50 kronor bör ej utgå.

Totalkostnaden för det av mig föreslagna leveranstillägget kan beräknas till ungefär 44 000 000 kronor. Av detta belopp kan 32 000 000 kronor eller närmare 75 procent beräknas bli tillförda jordbruk under 10 hektar. Detta innebär en höjning av stödet till ifrågavarande jordbruk med 7 000 000 kronor. Av återstoden kan — liksom vid tilläggets nuvarande utformning — 10 000 000 kronor beräknas bli tillförda jordbruk i storleksgruppen 10—20 hektar och något mindre än 2 000 000 kronor jordbruk över 20 hektar.

Ansvaret för kontrollen och utbetalningen av leveranstillägget bör liksom hittills tillkomma statens jordbruksnämnd.

Det särskilda stödet i norra Sverige

Sedan länge har särskilt stöd utgått till mjölkproducenterna i norra Sverige. Det för närvarande utgående extra mjölkpristillägget i denna del av landet har för regleringsåret 1958/59 beräknats till omkring 27 500 000

kronor. Som utredningen om småbruksstöd framhållit, har betydelsen av det extra mjölkpristillägget under de gångna åren reducerats genom förändringen i penningvärdet. De nuvarande tilläggsbeloppen har nämligen utgått oförändrade sedan den 1 mars 1952. Från denna tidpunkt fram till hösten 1957 hade socialstyrelsens konsumentprisindex stigit med ungefär 15 procent. Enligt utredningens förslag skulle därför det extra mjölkpristillägget i norra Sverige korrigeras med hänsyn till förändringen i penningvärdet och således uppskrivas med detta belopp.

Av nuvarande subventioner tillföres norra Sverige av producentbidraget ungefär 15 000 000 kronor, medan leveranstillägget i dess nuvarande utformning ger samma område omkring 12 000 000 kronor. Genom producentbidrag och leveranstillägg erhåller sålunda norra Sverige sammanlagt ungefär 27 000 000 kronor i statliga subventioner. Av det i det föregående föreslagna arealtillägget kan ungefär 14 000 000 kronor beräknas bli tillförda norra Sverige. Härtill kommer ungefär 15 000 000 kronor genom leveranstillägget. De föreslagna småbrukarsubventionerna innebär följaktligen, att stödet till småbruket i norra Sverige ökas från 27 000 000 till 29 000 000 kronor.

Enligt min uppfattning kan starka skäl åberopas för en förbättring av det särskilda stödet till norra Sverige. Med hänsyn till de speciella norrländska produktionsbetingelserna bör detta stöd enligt min uppfattning även framdeles utgå i form av ett extra mjölkpristillägg. Det bör därvid understrykas, att den norrländska mjölkproduktionen knappt täcker förbrukningen inom området, varför den föreslagna bidragsformen i detta område bör kunna godtagas. Med hänsyn härtill anser jag mig böra föreslå, att det extra mjölkpristillägget till norra Sverige uppskrives med ungefär 20 procent i stället för med de 15 procent, som utredningen föreslagit. Totalkostnaden för norrlandstillägget kan då beräknas till 33 000 000 kronor, vilket innebär en ökning i förhållande till det för närvarande utgående norrlandstillägget med drygt 5 000 000 kronor. Det genom olika subventioner till småbruket i norra Sverige tillförda beloppet ökas därigenom med totalt (2 000 000 + 5 000 000 =) 7 000 000 kronor.

Vissa remissinstanser har ansett det befogat, att Ljusdalsortens mejeriförenings område i nordvästra Hälsingland överföres till närmast högre bidragsgrupp. Enligt min uppfattning bör detta förslag accepteras. Vidare bör Jörns och Norsjö kommuner i Västerbottens län föras till den högsta bidragsgruppen. Däremot bör i övrigt områdesindelningen för det extra mjölkpristillägget och de huvudsakliga relationerna mellan bidragsbeloppen i olika områden i norra Sverige icke ändras. Det extra mjölkpristillägget i norra Sverige bör sålunda utgå med följande belopp.

	Öre/kg mjölkfett	Öre/kg mjölk (3,5 % fetthalt)	Öre/kg mjölk (3,99 % fetthalt)
I. Norrbottens län, Västerbottens läns lappmark, Jörns och Norsjö kommuner i Västerbottens län, Västernorrlands län såvitt angår mjölk, som levereras till Backe mejeri, Jämtlands län såvitt angår mjölk, som levereras till Gäddede mejeri	220	7,7	8,8
II. Västerbottens län i övrigt, Jämtlands län i övrigt samt Kopparbergs län såvitt angår mjölk som levereras till Särna mejeri	200	7,0	8,0
III. Västernorrlands län i övrigt samt Ljusdalsortens mejeriförenings område i nordvästra Hälsingland	160	5,6	6,4
IV. Hälsingland i övrigt samt Kopparbergs län såvitt angår mjölk, som levereras till Leksands, Mora, Rättviks och Vansbro mejerier	120	4,2	4,8
V. Kopparbergs län i övrigt, Gästrikland, Uppsala län såvitt angår mjölk, som levereras till Skärplinge, Tierps och Örbyhus mejerier, Västmanlands län såvitt angår mjölk, som levereras till Östervåla mejeri, Värmlands län, Örebro läns bergslag samt Tössbo och Vedbo härader och Åmåls stad i Älvsborgs län	35	1,2	1,4

Kostnaderna för det föreslagna stödsystemet

Som framgår av det föregående, kan kostnaderna för det föreslagna arealtillägget beräknas till 37 000 000 kronor. Kostnaderna för leveranstillägget har beräknats till 44 000 000 kronor, varvid ungefär 32 000 000 kronor tillkommer jordbruk med en åkerareal understigande 10 hektar. För det extra mjölkpristillägget i norra Sverige är siffrorna 33 000 000 respektive 19 000 000 kronor. Totalt beräknas sålunda kostnaderna för stödsystemet uppgå till 114 000 000 kronor. Det nuvarande producentbidraget, leveranstillägget och extra mjölkpristillägget i norra Sverige beräknas för 1959/60 till omkring 107 000 000 kronor. Det föreslagna stödsystemet innebär sålunda en total bidragshöjning med 7 000 000 kronor.

Av de här föreslagna subventionerna kan, som framgår av det föregående, 88 000 000 kronor beräknas bli tillförda jordbruk med en åkerareal understigande 10 hektar. Förslaget innebär därmed en förstärkning av stödet till dessa jordbruk med 9 000 000 kronor.

Ikraftträdande av stödsystemet

Med hänsyn till de administrativa möjligheterna bör det nya stödsystemet i dess helhet genomföras från och med budgetåret 1960/61. Det nuvarande producentbidraget bör sålunda efter oförändrade grunder utbetalas under innevarande kalenderår (avseende producentbidraget för kalenderåret 1958), medan arealtillägget för första gången bör utbetalas sommaren 1960 och då avse kalenderåret 1959.

Den i det föregående föreslagna ändringen av leveranstillägget bör genomföras från och med den 1 september 1959 och vid denna tidpunkt bör även den föreslagna höjningen av det extra mjölkpristillägget i norra Sverige träda i kraft.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, lantbruksstyrelsen respektive jordbruksnämnden att i huvudsaklig överensstämmelse med vad som anförts i det föregående utfärda erforderliga bestämmelser angående det särskilda stödet till det mindre jordbruket.

Anslagsäskanden m. m.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t på min hemställan under nionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskilda propositioner i ämnena, till Producentbidrag till vissa innehavare av mindre jordbruk respektive Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för budgetåret 1959/60 beräkna ett förslagsanslag av 37 500 000 kronor respektive ett reservationsanslag av 173 000 000 kronor. Under sistnämnda anslag har hittills anvisats medel till bland annat leveranstillägget för mjölk samt det extra mjölkpristillägget i norra Sverige.

Jag har i det föregående föreslagit, att producentbidraget skall ersättas av ett arealtillägg till vissa innehavare av mindre jordbruk. Anslaget till producentbidrag bör därför slopas. Jag har vidare förordat, att det särskilda stödet åt det mindre jordbruket i fortsättningen skall utgå i form av arealtillägg, leveranstillägg för mjölk samt extra mjölkpristillägg i norra Sverige. De på budgetåret 1959/60 belöpande kostnaderna för det föreslagna stödet har beräknats till sammanlagt 114 000 000 kronor. Beloppet synes mig böra anvisas å ett nytt, under nionde huvudtiteln upptaget reservationsanslag, vilket bör benämnas Särskilt stöd åt det mindre jordbruket. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera ställa de för utbetalande av arealtillägg respektive leveranstillägg och extra mjölkpristillägg erforderliga beloppen till lantbruksstyrelsens respektive jordbruksnämndens förfogande ävensom att vid behov medge jämkningar i de till ämbetsverken anvisade beloppen.»

Utskottet

Småbruket spelar fortfarande en icke obetydlig roll i vårt lands jordbruksproduktion och ger därvid sysselsättning åt en stor befolkningsgrupp. Det är ungefär en halv miljon människor som får sin huvudsakliga bärgning från småbruket. Av totalskörden räknad i skördeenheter svarar småbruket för omkring 30 procent. Animalieproduktionen dominerar emellertid vid dessa brukningsenheter och räknat i kalorier svarar småbruket för i runt tal två femtedelar av totalproduktionen. Mot bakgrunden av dessa och andra i propositionen nr 149 lämnade uppgifter belysande småbrukets betydelse för vårt näringsliv finner utskottet liksom Kungl. Maj:t det vara ett samhällsintresse att i möjligaste mån trygga inkomstläget för småbrukarna. Utskottet instämmer även i slutsatsen att stödbehov fortfarande föreligger vid en väsentlig del av småbruket och att samma principiella skäl som förestavade 1947 års riksdagsbeslut angående småbrukarstödet fortfarande gäller. Påtagliga skäl talar också för en viss utvidgning av stödet till den i inkomsthänseende minst gynnade småbrukarkategorien.

Utskottet vill i detta sammanhang uttala att, samtidigt som det är angeläget att man genom stödåtgärder söker förbättra småbrukarbefolkningens inkomstläge, det bör observeras, att man genom särskilda bidrag inte på längre sikt kan lösa inkomstproblemet vid småbruket. Olika former av rationaliseringsåtgärder utgör däremot väsentliga led i de långsiktiga strävandena att bevara en livskraftig landsbygd. Detta torde vara en av förutsättningarna för att den befolkning som stannar kvar vid jordbruket skall erhålla en trygg och god utkomst. Det är därför ett gemensamt samhälls- och landsbygdsintresse att rationaliseringen fortskrider.

Utskottet vill inledningsvis även erinra om att det särskilda småbrukarstöd, som förordas i det följande, tillkommer utöver det stöd som i andra former lämnas jordbruksnäringen i dess helhet och som har behandlats av utskottet i dess utlåtande nr 29 angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område m. m. Vid bedömningen av utformningen och storleken av detta särskilda stöd bör självfallet beaktas den inverkan på även småbrukarnas inkomststandard som den nya prisöverenskommelsen kan beräknas ha.

Beträffande utformningen av de olika stödåtgärderna för småbruket ansluter sig utskottet till Kungl. Maj:ts förslag, att det nuvarande producentbidraget slopas som bidragsform och ersättes av ett arealtillägg. Utskottet avstyrker följaktligen det i motionerna I: 506 och II: 612 framförda yrkandet att producentbidraget skall utgå under hela budgetåret 1959/60 och att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om att arealtillägg i huvudsaklig överensstämmelse med vad som förordats i utredningen om småbruksstöd efter ytterligare utredning måtte föreläggas 1960 års riksdag.

På av Kungl. Maj:t anförda skäl förordar utskottet att arealtillägg ge-

nerellt skall utgå först från och med en areal av 2,1 hektar åker. Utskottet finner även i övrigt Kungl. Maj:ts förslag beträffande arealtilläggets utformning väl avvägt och tillstyrker att dylikt tillägg från och med kalenderåret 1959 utgår med följande årliga belopp.

2,1 — 3,0 hektar.....	200 kronor
3,1 — 4,0 »	300 »
4,1 — 7,0 »	400 »
7,1 — 9,0 »	300 »
9,1 —10,0 »	200 »

Utskottet anser sig sålunda icke böra biträda de olika förslag till bidragsskalor som framlagts i motionsparen I: 478 och II: 606, I: 508 och II: 609 samt I: 505 och II: 611.

I motionerna I: 478 och II: 606 ävensom I: 505 och II: 611 har yrkats att någon anknytning till viss brukarkategori icke bör upprätthållas beträffande arealtillägget. Ett generellt till nytillträdande småbrukare utgående arealtillägg skulle enligt utskottets uppfattning icke vara förenligt med grundtankarna bakom den av riksdagen fastställda långsiktiga jordbrukspolitiska målsättningen. Förevarande motionsyrkanden avstyrkes följaktligen. Med hänsyn till de motiv härför som anförts i propositionen har utskottet icke något att erinra mot att de nuvarande möjligheterna att lämna bidrag till nytillträdande småjordbrukare i viss mån vidgas. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag förordar utskottet att arealtillägg skall utgå till brukare, som bedrivit jordbruk på brukningsenheterna den 1 juli 1959. Bidrag bör dock kunna utgå även till därefter nytillträdande brukare, vilken antingen är änking eller änka efter företrädaren eller eljest på grund av nära släktskap eller annat särskilt förhållande stått företrädaren nära och detta oavsett om vederbörande tidigare helt eller huvudsakligen har skött jordbruket på brukningsenheten. Som villkor bör dock gälla att den nytillträdande jordbrukaren stadigvarande har varit bosatt i bygden.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag i fråga om principerna för bestämning av inkomst- respektive förmögenhetsgränserna för erhållande av arealtillägg. Småbrukarstödet bör följaktligen i princip icke utgå till brukare med högre inkomster än genomsnittsinkomsten i storleksgruppen 10—20 hektar. Förmögenhet överstigande 50 000 kronor bör utesluta från rätt till arealtillägg. Är brukaren gift, bör denna gräns avse makarnas sammanlagda förmögenhet. Utskottet avstyrker sålunda de motionsvis framförda yrkandena att förmögenhetsgränsen skall fastställas till 80 000 kronor.

Den lokala administrationen bör i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag omhändershas av lantbruksnämnderna, varvid ansvaret för administrationen och kontrollen i sista hand bör ankomma på lantbruksstyrelsen. Liksom departementschefen anser utskottet det vara av väsentlig betydelse att administrationen av arealtillägget tillkommer organ med ingående lokalkännedom. På denna grund avstyrker utskottet det i motionerna I: 478 och

II: 606 framförda förslaget att administrationen av arealtillägget i sin helhet skall handhas av jordbruksnämnden.

Utskottet tillstyrker vidare vad Kungl. Maj:t föreslagit beträffande viss särbehandling av nuvarande producentbidragstagare i Västerbottens och Norrbottens läns inland samt Jämtlands läns fjällbygder med upp till 2,0 hektar åker. Ifrågavarande bidragstagare bör således kunna erhålla bidrag med det belopp, varmed producentbidraget tidigare utgått, dock högst 200 kronor. Däremot anser sig utskottet icke kunna förorda att dessa särbestämmelser utvidgas till ytterligare områden på sätt som föreslagits i motionerna I: 505 och II: 611.

Ej heller i övrigt har utskottet haft något att erinra mot vad Kungl. Maj:t föreslagit beträffande arealtilläggets utformning och administration. Utskottet finner därför icke skäl tillstyrka en i motionerna I: 505 och II: 611 gjord hemställan syftande till att, sedan någon erfarenhet vunnits, en prövning bör ske av frågan huruvida och i vilken utsträckning de medel som avses för arealtillägg i stället kan lämnas som tillägg på produktpriserna.

I motionen II: 608 har framhållits att inom de nordligaste delarna av landet måste på grund av de naturliga betingelserna det mindre jordbruket under överskådlig tid i mycket hög grad komma att bli inriktat på mjölkproduktion. Någon annan produktionsform ger ej annat än i undantagsfall motsvarande inkomstmöjligheter. Därest jordbruksnäringen i dessa trakter skall kunna upprätthållas, vilket måste anses som ett allmänt intresse ur många synpunkter, är det enligt motionärerna rimligt och önskvärt att mjölkproduktionen där stimuleras. Mot den bakgrunden framhålles i motionen att frågan om arealbidragets ersättande med ett till mjölkproduktionen knutet bidrag inom de nordligaste delarna av landet — förslagsvis de fyra nordligaste länen samt eventuellt skogsbygderna i Gävleborgs, Kopparbergs och Värmlands län — bör övervägas. Motionärerna hemställer i enlighet med det anförda att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag rörande ersättande av föreslaget arealtillägg med någon form av mjölkpristillägg inom vissa delar av norra Sverige. Utskottet finner de i motionen anförda synpunkterna beaktansvärda, så mycket mera som tillgången på konsumtionsmjölk i vissa bygder kan bli otillräcklig. Motionen bör emellertid enligt utskottets uppfattning icke f. n. föranleda någon riksdagens åtgärd. Utskottet förutsätter nämligen, att Kungl. Maj:t och berörda myndigheter noggrant följer verkningarna på produktionen inom ifrågavarande delar av norra Sverige som följd av arealtilläggets införande och föreslår de justeringar som kan finnas påkallade.

I likhet med Kungl. Maj:t finner utskottet det lämpligt att leveranstillägg för mjölk även i fortsättningen bibehålles som bidragsform. Värdet härav ligger bland annat i att ett sådant bidrag kompletterar det föreslagna arealtillägget ej minst genom att i viss mån uppmjuka de övergångar, som uppstår vid tillämpningen av åkerarealen som bidragsgrund. Beträffande utformningen av leveranstillägget har utskottet icke något att

erinra mot vad Kungl. Maj:t härutinnan föreslagit. Utskottet tillstyrker således att leveranstillägg skall utgå med 5 öre per kilogram för leveranskvantiteten 1 001—9 000 kilogram per år, därefter med oförändrat 400 kronor per år för leveranskvantiteterna 9 000—12 000 kilogram och för leveranser överstigande 12 000 kilogram minskas för överskjutande kvantitet med 4 öre per kilogram. Tillägg under 50 kronor bör ej utgå. Detta innebär att utskottet avstyrker de i motionsparen I: 508 och II: 609 samt I: 505 och II: 611 framförda yrkandena att avtrappningen av leveranstillägget skall börja först vid leveranskvantiteter överstigande 20 000 respektive 15 000 kilogram.

I motionerna I: 478 och II: 606 har föreslagits att 50 procent av importavgifterna för fodermedel föres till en särskild fond, som skall användas till att förstärka leveranstillägget under stallfodringsperioden. Såsom framgår av utskottets utlåtande nr 29, har utskottet tidigare denna dag avstyrkt bifall till vad sålunda yrkats i sistnämnda motioner.

Enligt utskottets mening talar starka skäl för en förbättring av det särskilda stödet till norra Sverige. Med hänsyn till att mjölkproduktionen inom åtskilliga delar av Norrland knappt täcker förbrukningen, delar därför utskottet den i propositionen framförda uppfattningen att det extra mjölkpristillägget till norra Sverige uppskrives med ungefär 20 procent. Denna uppskrivning är 5 procentenheter högre än vad utredningen om småbruksstöd föreslagit i sitt betänkande. Någon ytterligare höjning anser sig utskottet icke kunna förordas och avstyrker därför de i motionerna I: 508 och II: 609, likalydande, samt motionen II: 613 framförda förslagen om en 50- resp. 40-procentig uppskrivning av det extra mjölkpristillägget. Utskottet har icke heller något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag till områdesindelning för sagda mjölkpristillägg och är alltså icke berett att tillstyrka de förändringar beträffande Värmlands län som motionsvis förordats. Det extra mjölkpristillägget i norra Sverige bör sålunda utgå med följande belopp.

	Öre/kg mjölkfett	Öre/kg mjölk (3,5 % fetthalt)	Öre/kg mjölk (3,99 % fetthalt)
I. Norrbottens län, Västerbottens läns lappmark, Jörns och Norsjö kommuner i Västerbottens län, Västernorrlands län såvitt angår mjölk, som levereras till Backe mejeri, Jämtlands län såvitt angår mjölk, som levereras till Gäddede mejeri	220	7,7	8,8
II. Västerbottens län i övrigt, Jämtlands län i övrigt samt Kopparbergs län såvitt angår mjölk som levereras till Särna mejeri	200	7,0	8,0
III. Västernorrlands län i övrigt samt Ljusdalsortens mejeriförenings område i nordvästra Hälsingland	160	5,6	6,4

	Öre/kg mjölkfett	Öre/kg mjölk (3,5 % fetthalt)	Öre/kg mjölk (3,99 % fetthalt)
IV. Hälsingland i övrigt samt Kopparbergs län såvitt angår mjölk, som levereras till Leksands, Mora, Rättviks och Vansbro mejerier	120	4,2	4,8
V. Kopparbergs län i övrigt, Gästrikland, Uppsala län såvitt angår mjölk, som levereras till Skärplinge, Tierps och Örbyhus mejerier, Västmanlands län såvitt angår mjölk, som levereras till Östervåla mejeri, Värmlands län, Örebro läns bergslag samt Tössbo och Vedbo härad och Ämås stad i Älvsborgs län	35	1,2	1,4

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att inom oförändrad kostnadsram och på grundval av de fördelningsuppgifter som jordbruksnämnden kan förete vidtaga de smärre jämkningar beträffande områdesindelningen som kan visa sig vara påkallade.

I motionerna I: 505 och II: 611 har yrkats, att ett kalvbidrag, med den utformning som utredningen om småbruksstöd förordat, skall införas. Utskottet delar departementschefens uppfattning att en dylik bidragsform icke nu bör införas och avstyrker därför ifrågavarande motionsyrkande.

Utskottet har ej heller i övrigt något att invända mot vad Kungl. Maj:t anfört och föreslagit beträffande det särskilda stödet åt det mindre jordbruket. Sålunda tillstyrker utskottet att ett belopp av 114 000 000 kronor för nästkommande budgetår anvisas under ett nytt anslag till Särskilt stöd åt det mindre jordbruket.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

I. att riksdagen må

A. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 506 och II: 612 besluta att nuvarande producentbidrag från och med kalenderåret 1959 ersättes av ett arealtillägg;

B. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 478 och II: 606, I: 508 och II: 609 samt I: 505 och II: 611, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, besluta att arealtillägg skall utgå enligt följande skala:

2,1 — 3,0 hektar.....	200 kronor/år
3,1 — 4,0 »	300 »
4,1 — 7,0 »	400 »
7,1 — 9,0 »	300 »
9,1 — 10,0 »	200 »

C. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 478 och II: 606 ävensom I: 505 och II: 611, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad i det föregående föreslagits i fråga om arealtilläggets anknäytning till viss brukarkategori;

D. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 508 och II: 609 ävensom I: 505 och II: 611, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, besluta att, på sätt angivits i det föregående, förmögenhet överstigande 50 000 kronor skall utesluta från rätt till arealtillägg;

E. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 478 och II: 606, såvitt nu är i fråga, besluta att administrationen av arealtillägget skall omhändervävas av lantbruksorganisationen;

F. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 505 och II: 611, såvitt nu är i fråga, besluta att särskilt bidrag skall kunna utgå till vissa småbrukare i Västerbottens och Norrbottens läns inland samt Jämtlands läns fjällbygder med upp till 2,0 hektar åker;

G. avslå motionerna I: 505 och II: 611 såvitt däri hemställt om utredning av frågan, huruvida och i vilken utsträckning de medel som avses för arealtillägg i stället kan lämnas som tillägg på produktpriserna;

H. godkänna vad Kungl. Maj:t i övrigt föreslagit beträffande utformningen och administrationen av arealtillägget;

I. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 508 och II: 609 samt I: 505 och II: 611, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, besluta att leveranstillägg för mjölk skall utgå med 5 öre per kilogram för leveranskvantiteten 1 001—9 000 kilogram per år och med 400 kronor per år för leveranskvantiteterna 9 000—12 000 kilogram och för leveranser överstigande 12 000 kilogram minskas för överskjutande kvantitet med 4 öre per kilogram;

J. godkänna vad Kungl. Maj:t i övrigt föreslagit beträffande utformningen och administrationen av leveranstillägget för mjölk;

K. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 508 och II: 609, I: 507 och II: 610 samt II: 613, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet föreslagit beträffande det extra mjölkpristillägget i norra Sverige;

L. avslå motionerna I: 505 och II: 611 såvitt däri hemställt om införande av kalvbidrag;

M. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 478 och II: 606, I: 508 och II: 609, I: 507 och II: 610, I: 505 och II: 611 samt II: 613, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, å riksstaten för budgetåret 1959/60 under nionde huvudtiteln till *Särskilt stöd åt det mindre jordbruket* anvisa ett reservationsanslag av 114 000 000 kronor;

II. att motionen II: 608 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

III. att motionerna I: 478 och II: 606 samt II: 613, såvitt de ej besvarats i det föregående, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 15 maj 1959

På jordbruksutskottets vägnar:

HJALMAR GUSTAFSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Lage Svedberg, Nord, Bertil Andersson, Eskilsson, Hjalmar Nilsson, Hermansson, Gunnar Berg, Hedström, Uno Olofsson och Sundin;

från andra kammaren: herrar Gustafson i Dädesjö, Hæggbloom, Svensson i Ljungskile, Jonsson i Strömsund, Östlund, Lindström, Rimås, Jönsson, Svensson i Vä och Franzén i Motala.

Reservationer

1. av herrar *Nord, Eskilsson, Hermansson, Uno Olofsson, Sundin, Hæggbloom, Svensson* i Ljungskile, *Östlund, Rimås* och *Svensson* i Vä, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 478 och II: 606 samt I: 505 och II: 611, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, samt att därför

dels i utskottets utlåtande — efter det stycke som å s. 32 inleds med orden »Utskottet vill inledningsvis» och avslutas med orden »beräknas ha» — bort inskjutas ett stycke av följande lydelse:

»Även om hänsyn tages härtill kan utskottet dock ej utan vissa justeringar godtaga Kungl. Maj:ts förslag. Vid 1955 års riksdag framhöll jordbruksutskottet i sitt utlåtande nr 39 'att småbruksfrågan tillhör de viktigaste av de spörsmål, som berör landsbygdens livsvillkor'. Utskottet förut-satte därför att den i juni 1955 tillsatta utredningen skulle få möjlighet 'att upptaga småbruksproblemet till en allsidig prövning'. Även i andra sammanhang har under senare år mycket positiva uttalanden gjorts om ett

förbättrat småbrukarstöd. Likaväl som statsmakterna på andra områden sökt fullfölja sina intentioner beträffande jordbruket bör de beslut som skall fattas om stöd åt det mindre jordbruket så långt möjligt motsvara gjorda uttalanden om 'ett förbättrat stöd'. När nu Kungl. Maj:t i sin proposition nr 149 lägger fram förslag som väsentligt understiger vad småbruksutredningen föreslagit ernås emellertid ingen förbättring. Om hänsyn tages till penningvärdets fall kommer stödet åt det mindre jordbruket att minskas.»

dels utskottets utlåtande fr. o. m. femte stycket å s. 32 t. o. m. det stycke å s. 33 som slutar med orden »i bygden» bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet ansluter sig jämväl till Kungl. Maj:ts förslag att arealtillägg generellt skall utgå först fr. o. m. en areal av 2,1 hektar åker. I övrigt vill utskottet i anledning av motionerna I: 478 och II: 606 samt I: 505 och II: 611 ävensom med avslag å motionerna I: 508 och II: 609 förorda att arealtillägget bör utformas i enlighet med småbruksutredningens förslag. Utskottet tillstyrker alltså att dylikt tillägg fr. o. m. kalenderåret 1959 utgår med följande belopp årligen:

2,1 — 3,0 hektar	250 kronor
3,1 — 4,0 »	375 »
4,1 — 7,0 »	500 »
7,1 — 8,0 »	375 »
8,1 — 9,0 »	250 »
9,1 — 10,0 »	125 »

Utskottet vill särskilt understryka de administrativa olägenheter som skulle följa med att lantbruksnämnderna varje år skulle granska ansökningarna om arealtillägg för att genomföra den kategoriklyvning som Kungl. Maj:t föreslår. Enligt utskottets mening kommer ett stöd av den omfattning det här är fråga om inte att motverka strukturrationaliseringen i någon avsevärd grad. Inte heller har erfarenheterna av motsvarande ordning för producentbidraget varit sådana att den nu bör överflyttas till en ny bidragsform.»

dels det stycke, som å s. 33 börjar med orden »Den lokala» och slutar å s. 34 med orden »av jordbruksnämnden», bort utgå samt att andra stycket å s. 34 bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet tillstyrker vidare vad småbruksutredningen föreslagit beträffande viss särbehandling av nuvarande producentbidragstagare i Västerbottens och Norrbottens läns inland samt Jämtlands läns fjällbygder med upp till 2,0 hektar åker. Ifrågavarande bidragstagare bör således kunna erhålla bidrag med det belopp, varmed producentbidraget tidigare utgått, dock högst 250 kronor. Däremot anser sig utskottet icke kunna förorda att dessa särbestämmelser utvidgas till ytterligare områden på sätt som föreslagits i motionerna I: 505 och II: 611.»

dels ock utskottets hemställan under I. mom. B, C och E bort lyda sålunda:

»B. i anledning av Kungl. Maj:ts framställning ävensom motionerna I: 478 och II: 606 samt I: 505 och II: 611 samt med avslag å motionerna I: 508 och II: 609, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, besluta att arealtillägg skall utgå enligt följande skala:

2,1 — 3,0 hektar.....	250 kronor/år
3,1 — 4,0 »	375 »
4,1 — 7,0 »	500 »
7,1 — 8,0 »	375 »
8,1 — 9,0 »	250 »
9,1 —10,0 »	125 »

C. med avslag å Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I: 478 och II: 606 ävensom I: 505 och II: 611, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, besluta att arealtillägg skall utgå utan anknytning till viss brukarkategori;

E. med avslag å Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I: 478 och II: 606, såvitt nu är i fråga, besluta att administrationen av arealtillägget skall omhändrivas av jordbruksnämnden;»

2. av herrar *Nord, Eskilsson, Uno Olofsson, Hæggbloom, Svensson* i Ljungkile, *Östlund* och *Rimås*, vilka i anslutning till vad som anförts i reservation nr 1 ansett att

dels det stycke i utskottets utlåtande å s. 36, som börjar med orden »Utskottet har» och slutar med orden »det mindre jordbruket», bort ha följande lydelse:

»Utskottet har i övrigt inte något att invända mot vad Kungl. Maj:t anfört och föreslagit beträffande det särskilda stödet åt det mindre jordbruket. Utskottet tillstyrker slutligen att ett belopp av 125 000 000 kronor för nästkommande budgetår anvisas under ett nytt anslag till Särskilt stöd åt det mindre jordbruket.»

dels ock utskottets hemställan under I. mom. M bort lyda sålunda:

»M. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 478 och II: 606 samt I: 505 och II: 611 samt med avslag å motionerna I: 508 och II: 609, I: 507 och II: 610 samt II: 613, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, å riksstaten för budgetåret 1959/60 under nionde huvudtiteln till *Särskilt stöd åt det mindre jordbruket* anvisa ett reservationsanslag av 125 000 000 kronor;»

3. av herrar *Hermansson, Sundin* och *Svensson* i Vä, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 505 och II: 611, såvitt nu är i fråga, samt att därför

dels det stycke å s. 33, som börjar med orden »Utskottet biträder» och slutar med orden »till 80 000 kronor», bort ha följande lydelse:

»Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag i fråga om principerna för bestämning av inkomstgränsen för erhållande av arealtillägg. Småbrukarstödet bör följaktligen i princip inte utgå till brukare med högre inkomst än genomsnittsinkomsten i storleksgruppen 10—20 hektar. Utskottet förutsätter dock, att en utvidgning av småbrukarstödet överväges, därest efter sexårsperioden övergång sker till storleksgruppen 20—30 hektar i slättbygdsområdena som underlag för den allmänna jordbruksprisavvägningen. I fråga om förmögenhetsgränsen biträder utskottet yrkandet i motionerna I: 508 och II: 609 samt I: 505 och II: 611. Förmögenhet överstigande 80 000 kronor bör sålunda utesluta från rätt till arealtillägg. Denna gräns överensstämmer med vad som gäller i fråga om den statliga förmögenhetsbeskattningen och är sålunda ur administrativ synpunkt att föredraga framför den i propositionen föreslagna. Även den penningvärdeförändring och den höjning av taxeringsvärdena som ägt rum motiverar att förmögenhetsgränsen sättes vid 80 000 kronor. Är brukaren gift, bör denna gräns avse makarnas sammanlagda förmögenhet.»

dels tredje stycket i utskottets utlåtande å s. 34 bort ha följande lydelse:

»Utskottet önskar vidare framhålla, att det från olika synpunkter kan riktas invändningar emot att stöd lämnas i förhållande till åkerarealen. Utan närmare utredning låter det sig emellertid knappast avgöras huruvida och i vilken utsträckning de pengar, som avses för arealtillägg, i stället kunde lämnas såsom tillägg på produktpriserna. Därför bör det föreslagna systemet med arealtillägg tillämpas tills vidare. Utskottet vill dock hemställa, att riksdagen begär hos Kungl. Maj:t att frågan, sedan någon erfarenhet vunnits, tas upp till bedömning och att de förslag framläggs, vartill anledning då kan finnas. Uppmärksamhet bör i samband härmed även ägnas det administrativa förfarandet vid fördelningen av arealtilläggen. Utskottet tillstyrker sålunda vad i nämnda avseenden föreslagits i motionerna I: 505 och II: 611.»

dels det stycke i utskottets yttrande, som börjar å s. 34 med orden »I likhet med» och slutar å s. 35 med orden »15 000 kilogram», bort ha följande lydelse:

»I likhet med Kungl. Maj:t finner utskottet det lämpligt att leverans tillägg för mjölk även i fortsättningen bibehålles som bidragsform. Värdet härav ligger bland annat i att ett sådant bidrag kompletterar det föreslagna arealtillägget ej minst genom att i viss mån uppmjuka de övergångar, som uppstår vid tillämpningen av åkerarealen som bidragsgrund. En förstärkning av leveranstillägget är enligt utskottets mening angelägen till kompensation åt det mindre jordbruket för den ogynnsamma prisutvecklingen för mjölk. Utredningens förslag synes härvid knappast vara till

fyllest, men med hänsyn till det allmänna ekonomiska läget inskränker sig utskottet till att föreslå att leveranstillägget utgår enligt den skala som förordades av utredningen om småbruksstöd. Utskottet tillstyrker sålunda, att leveranstillägg skall utgå med 5 öre per kilogram för leveranskvantiteten 1 001—9 000 kg per år, därefter med oförändrat 400 kronor per år för leveranskvantiteterna 9 000—15 000 kg. För leveranser överstigande 15 000 kg bör tillägget minskas för överskjutande kvantitet med 4 öre/kg. Tillägget bör sålunda helt upphöra vid en årsleverans av 24 250 kg, eftersom enligt utredningens förslag tillägg under 30 kronor icke bör utgå. Totalkostnaden för på angivet sätt utformat leveranstillägg beräknades av utredningen till 51 milj. kronor per år. Genom att såväl antalet leverantörer som mjölkproduktionen minskat kommer emellertid anslagsbehovet för budgetåret 1959/60 att bli endast cirka 49 milj. kronor. Utskottet biträder alltså motionerna I: 505 och II: 611 även i denna del. Övriga motionsyrkanden på denna punkt avstyrker utskottet i den mån de icke är besvarade med vad utskottet ovan anfört.»

dels tredje stycket i utskottets utlåtande å s. 35 samt den efterföljande tabellen bort ersättas med text av följande lydelse:

»Enligt utskottets mening talar starka skäl för en förbättring av det särskilda stödet till norra Sverige. I propositionen föreslås, att det extra mjölkpristillägget till norra Sverige uppskrives med ungefär 20 procent. Med hänsyn till att mjölkproduktionen inom åtskilliga delar av Norrland knappt täcker förbrukningen, delar utskottet den i motionen II: 613 framförda uppfattningen, att det extra mjölkpristillägget till norra Sverige bör ökas med omkring 40 procent, att utgå med följande belopp i öre/kg mjölkfett: område I 250, II 230, III 180, IV 140 och område V 40 öre per kg mjölkfett. Vid genomförande av detta förslag ökas kostnaderna med 5 miljoner kronor utöver vad som föreslagits i propositionen. Utskottet tillstyrker sålunda motionen II: 613 i här nämnda del. Yrkandet i motionerna I: 508 och II: 609 kan utskottet inte tillstyrka. Utskottet har icke något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag till områdesindelning för sagda mjölkpristillägg och är alltså icke berett att tillstyrka de förändringar beträffande Värmlands län som motionsvis förordats.»

dels det stycke i utskottets utlåtande å s. 36, som börjar med orden »Utskottet har» och slutar med orden »det mindre jordbruket», bort ha följande lydelse:

»Utskottet har i det föregående tillstyrkt arealtillägg till ett belopp av 48 miljoner kronor, leveranstillägg till ett belopp av 49 miljoner kronor och extra mjölkpristillägg till ett belopp av 38 miljoner kronor. Utskottet tillstyrker sålunda, att ett sammanlagt belopp av 135 miljoner kronor för nästkommande budgetår anvisas under ett nytt anslag till Särskilt stöd åt det mindre jordbruket.»

dels utskottets hemställan under I. mom. D, G, I, J och K bort lyda sålunda:

»D. i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I: 508 och II: 609 ävensom I: 505 och II: 611, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, besluta att, på sätt angivits i det föregående, förmögenhet överstigande 80 000 kronor skall utesluta från rätt till arealtillägg;

G. Med bifall till motionerna I: 505 och II: 611, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning av frågan, huruvida och i vilken utsträckning de medel som avses för arealtillägg i stället kan lämnas som tillägg på produktpriserna;

I. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 505 och II: 611 ävensom med avslag å motionerna I: 508 och II: 609, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, besluta att leveranstillägg för mjölk skall utgå med 5 öre per kilogram för leveranskvantiteten 1 001—9 000 kilogram per år och med 400 kronor per år för leveranskvantiteterna 9 000—15 000 kilogram och för leveranser överstigande 15 000 kilogram minskas för överskjutande kvantitet med 4 öre per kilogram;

J. besluta att leveranstillägg under 30 kronor icke skall utgå samt i övrigt godkänna vad Kungl. Maj:t föreslagit beträffande utformningen och administrationen av leveranstillägget för mjölk;

K. i anledning av Kungl. Maj:ts framställning ävensom med bifall till motionen II: 613 samt med avslag å motionerna I: 508 och II: 609 samt I: 507 och II: 610, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet föreslagit beträffande det extra mjölkpristillägget i norra Sverige.»

dels ock, med anledning av vad som anförts i det föregående och under reservation nr 1, utskottets hemställan under I. mom. M bort lydade sålunda:

»M. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 478 och II: 606, I: 508 och II: 609, I: 505 och II: 611 samt II: 613 ävensom med avslag å motionerna I: 507 och II: 610, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, å riksstaten för budgetåret 1959/60 under nionde huvudtiteln till *Särskilt stöd åt det mindre jordbruket* anvisa ett reservationsanslag av 135 000 000 kronor.»

4. av herrar *Nord, Uno Olofsson, Svensson* i Ljungskile och *Rimås*, vilka, under åberopande av vad som anförts i reservation nr 16 till utskottets utlåtande nr 29, ansett att andra stycket i utskottets utlåtande å s. 35 bort ha följande lydelse:

»I motionerna I: 478 och II: 606 har föreslagits att 50 procent av import-

avgifterna för fodermedel föres till en särskild fond, som skall användas till att förstärka leveranstillägget under stallfodringsperioden. Såsom framgår av utskottets utlåtande nr 29, har utskottet tidigare denna dag anslutit sig till vad sålunda yrkats i sistnämnda motioner.»

5. av herrar *Eskilsson, Hægglom* och *Östlund*, vilka i anslutning till reservation nr 1 om arealtillägg

dels velat anföra:

»Reservationen om utformningen av arealtilläggen i huvudsaklig överensstämmelse med utredningens om småbrukarstöd förslag medför en kostnadsökning för budgetåret 1959/60 på ungefär 11 miljoner kronor. I anslutning till vad som uttalats i motionerna I: 506 och II: 612 anser vi att utskottet bör föreslå riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att för täckande av denna anslagsökning i behövlig mån höja regleringsavgiften för fettvaror;»

dels ock ansett att utskottet bort göra följande hemställan:

»IV. att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att höja regleringsavgiften för fettvaror i sådan utsträckning att inkomsterna därav ökar med cirka 11 miljoner kronor.»

6. av herr *Lage Svedberg*.